

HER STORY

PROJECT

RAISING HER VOICE

Οδηγός Καλής Πρακτικής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ	2
Έργο «Her Story».....	2
1.1 Έμφυλη Βία	2
1.2 Κυπριακή πραγματικότητα	3
1.3 Το πρόγραμμα “Her Story”	4
1.4 Ιστορίες Έμφυλης Βίας	5
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΒΙΑΣ	7
2.1 Ψυχολογική Βία.....	7
2.2 Σωματική Βία.....	8
2.3 Σεξουαλική Βία και Παρενόχληση	12
2.4 Μαιευτική Βία	15
2.5 Πολλαπλές Μορφές Βίας	15
ΚΥΠΡΟΣ 1974.....	20
3.1 Ιστορική Πραγματικότητα.....	21
3.2 Ιστορίες Βίας 1974.....	21
3.2.1 «Ένας ήταν ο στόχος τζαι τούτος ήμουν εγώ»	21
3.2.2 «Νεκρά όνειρα μικρών ψυχών...»	23
3.2.3 «Το άγνωστο δράμα των γυναικών του πολέμου».....	25
3.2.4 «Βάσανο μιας ολόκληρης ζωής»	26
3.2.5 «Εφιάλτης δίχως τέλος».....	27
3.2.6 «Η δαχτυλοδουχτούμενη»	29
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	30

ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Έργο «Her Story»

1.1 Έμφυλη Βία

Καθημερινά βομβαρδιζόμαστε από πλειάδα πληροφοριών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης για διάφορα κοινωνικά ζητήματα, όπως και αυτό της έμφυλης βίας. Συχνά ακούμε να σημειώνουν διάφοροι φορείς, μη κυβερνητικοί οργανισμοί και γυναικείες οργανώσεις πως η κατάσταση γίνεται ολοένα και χειρότερη σχετικά με το θέμα της έμφυλης βίας ανά το παγκόσμιο. Ωστόσο, πολλές φορές μπορεί να μην είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε την πραγματική έκταση του ζητήματος.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας- ΠΟΥ¹, η βία κατά των γυναικών και ιδιαίτερα η συντροφική βία, αποτελεί μείζον πρόβλημα δημόσιας υγείας και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών. Σύμφωνα με στοιχεία του ΠΟΥ, περίπου 1 στις 3 γυναίκες (30%) ανά το παγκόσμιο έχουν υποστεί είτε σωματική ή/και σεξουαλική βία από τον σύντροφο τους, είτε έχουν υποστεί σεξουαλική βία από κάποιο άλλο άτομο- μη σύντροφο- στη διάρκεια της ζωής τους. Ωστόσο, κατά πλειοψηφία η σεξουαλική βία έναντι των γυναικών φαίνεται να ασκείται κυρίως από τους οικείους συντρόφους τους, καθώς σύμφωνα με έρευνες σχεδόν 1/3 (27%) των γυναικών ηλικίας 15-49 ετών ανά το παγκόσμιο που διατηρούσαν ρομαντική σχέση, ανέφεραν κάποιο περιστατικό σωματικής ή/και σεξουαλικής βίας από τον σύντροφό τους.

Αναπόφευκτα, η βία σε όλες της τις εκφάνσεις, δύναται να προκαλέσει σοβαρά βραχυπρόθεσμα ή και μακροπρόθεσμα προβλήματα στις γυναίκες και να επηρεάσει αρνητικά την σωματική, ψυχική, σεξουαλική και αναπαραγωγική τους υγεία σε μέγιστο βαθμό.

Πιο κάτω παρουσιάζονται κάποιες από τις συνέπειες της έμφυλης βίας, στις γυναίκες, όπως καταγράφονται από τον ΠΟΥ:

- Θανατηφόρα αποτελέσματα, όπως γυναικοκτονία ή αυτοκτονία
- Τραυματισμοί- το 42% των γυναικών που βιώνουν συντροφική βία αναφέρουν τραυματισμούς ως συνέπεια αυτής της πράξης
- Αυξημένες πιθανότητες για ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες
- Αμβλώσεις
- Γυναικολογικά προβλήματα
- Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, συμπεριλαμβανομένου του Ιού της Ανθρώπινης Ανοσοανεπάρκειας- HIV
- Ψυχολογικές διαταραχές, όπως Μείζον Καταθλιπτική Διαταραχή, Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες, Αγχώδεις Διαταραχές, Διαταραχές Ύπνου, Διατροφικές Διαταραχές, απόπειρες αυτοκτονίας και κατάχρηση αλκοόλ.
Επιπτώσεις στην υγεία, όπως πονοκέφαλοι, οσφυαλγία, κοιλιακό άλγος, γαστρεντερικές διαταραχές, περιορισμένη κινητικότητα.
- Χρήση ουσιών και επικίνδυνες σεξουαλικές συμπεριφορές κατά την ενηλικίωση.

¹ World Health Organization (WHO), Violence against women: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Πέραν αυτών, από το σοβαρό πρόβλημα της έμφυλης βίας, πηγάζουν επίσης και άλλες δυσκολίες, αφού σχεδόν πάντα επηρεάζεται η υγεία και η ευημερία των παιδιών, που είναι μάρτυρες ή και θύματα βίαιων συμπεριφορών και γεγονότων. Συγκεκριμένα, φαίνεται πως τα παιδιά που μεγαλώνουν σε βίαιο περιβάλλον, είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν μια σειρά από συμπεριφορικές και συναισθηματικές διαταραχές, ενώ δύναται να εμπλακούν σε περιστατικά ή και σε διάπραξη βίας μεγαλώνοντας. Πρόσθετα, η συντροφική βία συσχετίστηκε με υψηλότερα ποσοστά βρεφικής και παιδικής θνησιμότητας και νοσηρότητας.

Το κοινωνικό και οικονομικό κόστος που επιφέρει η έμφυλη βία είναι επίσης μεγάλο. Οι γυναίκες ζώντας σε ένα βίαιο περιβάλλον υποφέρουν, απομονώνονται, καθίστανται ανίκανες για εργασία, μειώνεται η συμμετοχικότητα τους στις κοινωνικές δραστηριότητες, καθώς περιορίζεται και η ικανότητα φροντίδας τόσο του εαυτού τους, όσο και των παιδιών τους, με όλα αυτά να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες στην ευρύτερη κοινωνία.

1.2 Κυπριακή πραγματικότητα

Μελετώντας το πρόβλημα της έμφυλης βίας σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να γίνει αντιληπτό πως τα δεδομένα στην Κύπρο δεν είναι καλύτερα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που εξέδωσε ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια- ΣΠΑΒΟ², το έτος 2022 όλες οι υπηρεσίες του χειρίστηκαν 3.122 περιστατικά οικογενειακής/ συντροφικής βίας. Τα περιστατικά που αφορούσαν κλήσεις στη γραμμή βοήθειας 1440 για ενδοοικογενειακή βία, ανήλθαν στα 1.670, δηλαδή 5 περιστατικά την ημέρα, από τα οποία τα 3 ήταν νέα περιστατικά. Πρόσθετα, το 2022 οι καταγεγραμμένες κλήσεις στην Εθνική γραμμή βοήθειας 1440 ανήλθαν σε 9.095, δηλαδή λήφθηκαν 25 κλήσεις ημερησίως, ενώ σε live chat ή sms λήφθηκαν 112 αιτήματα για βοήθεια. Παράλληλα τα αιτήματα συμβουλευτικής του ΣΠΑΒΟ για το 2022 ανήλθαν στα 168 και αφορούσαν 138 άτομα. Οι νέες περιπτώσεις ανήλθαν στο 65% που μεταφράζεται σε 2 περιπτώσεις βίας στη συμβουλευτική ημερησίως. Το 15% των περιπτώσεων συνεχίζουν και το 2023.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που εξέδωσε η Αστυνομία Κύπρου³, φαίνεται πως το 2022 σημειώθηκαν 3082 αναφερόμενα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, εκ των οποίων τα περισσότερα περιστατικά αφορούσαν σωματική βία. Είναι σημαντικό να τονίσουμε πως παρά το γεγονός ότι οι πιο πάνω αριθμοί είναι ανησυχητικοί, δεν αποτυπώνουν πλήρως την κατάσταση. Στην πραγματικότητα, το πρόβλημα της έμφυλης βίας είναι πολύ μεγαλύτερο, αφού στους αριθμούς που σημειώνονται πιο πάνω συμπεριλαμβάνονται μόνο τα περιστατικά έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας για τα οποία έγινε καταγγελία. Μπορεί λοιπόν κανείς να αναλογιστεί πόσα περιστατικά συμβαίνουν καθημερινά στη χώρα μας, τα οποία δεν γνωρίζουμε, τα οποία συγκαλύπτονται ή και κρύβονται πίσω από κλειστές πόρτες αφήνοντας χιλιάδες γυναίκες να υποφέρουν.

² Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ), Στατιστικά: <https://domviolence.org.cy/statistika/>

³ Αστυνομία Κύπρου, Ενημερωτικό / Διαφωτιστικό Υλικό, Γενικά Στατιστικά Στοιχεία, Βία στην Οικογένεια: https://www.police.gov.cy/police/police.nsf/dmlstatistical_gr/dmlstatistical_gr?opendocument

1.3 Το πρόγραμμα “Her Story”

Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβουλευτικό Κέντρο Στήριξης της Οικογένειας και συγκεκριμένα πέντε νεαρές γυναίκες, οι οποίες γνωρίζονται μεταξύ τους μέσα από την εθελοντική τους δράση και το ενδιαφέρον τους για τα δικαιώματα των γυναικών, έχουν εντοπίσει διάφορες ελλείψεις. Πρώτον, εντόπισαν την ανάγκη της ουσιαστικής ευαισθητοποίησης της κυπριακής κοινωνίας σχετικά με το πρόβλημα της έμφυλης βίας. Δεύτερον, σημείωσαν την ανάγκη ενθάρρυνσης των θυμάτων να προβούν σε καταγγελία και τρίτον εντόπισαν την ανάγκη ενημέρωσης σχετικά με όλα όσα προνοεί η κυπριακή νομοθεσία για την έμφυλη και την ενδοοικογενειακή βία. Σκεπτόμενες λοιπόν για πιθανές δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης και έχοντας υπόψη παραδείγματα αντίστοιχων εκστρατειών από το εξωτερικό, κατέληξαν στην ιδέα του προγράμματος “Her Story”.

Με την στήριξη του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, η ομάδα εθελοντριών κινήθηκε σε διάφορους άξονες. Απώτερο στόχο αποτέλεσε η ανατάραξη του ταμπού που επικρατεί στη χώρα μας σχετικά με το πρόβλημα της έμφυλης βίας, όπως επίσης και το διάνοιγμα διαλόγου και ανοιχτής συζήτησης για την έμφυλη κοινωνία με νέους και νέες με κύρια επιδίωξη την αντιμετώπιση του.

Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα “Her Story”, στόχευσε να συλλέξει και να φέρει στην επιφάνεια ιστορίες γυναικών- θυμάτων βίας, διαφυλάσσοντας τα προσωπικά δεδομένα. Η συλλογή των ιστοριών έγινε με την αξιοποίηση ψηφιακών μέσων, όπου γυναίκες μοιράστηκαν ανώνυμα τις προσωπικές τους εμπειρίες καθώς και με τη διενέργεια συνεντεύξεων με άτομα που έχουν ενεργό εμπλοκή στο πεδίο της καταπολέμησης της έμφυλης βίας.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συλλογής των ιστοριών, η ομάδα εθελοντριών επεξεργάστηκε το περιεχόμενο τους με στόχο να αποφευχθεί η όποια ταυτοποίηση των ιστοριών με συγκεκριμένα πρόσωπα και καταστάσεις και έπειτα έγινε διάχυση των ιστοριών μέσω των κοινωνικών δικτύων (Facebook και Instagram), στοχεύοντας να φτάσουν σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό νέων ανθρώπων.

Σε δεύτερη φάση, στο πλαίσιο του προγράμματος “Her Story”, ερευνήθηκαν τα όσα προβλέπει η νομοθεσία αναφορικά με τη έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία ενώ πραγματοποιήθηκαν και δράσεις ενημέρωσης μέσω των ΜΚΔ, σχετικά με όλα όσα μπορούν να κάνουν τα θύματα βίας για να βρουν προστασία και στήριξη. Έπειτα από την ανεύρεση και συλλογή των σχετικών νομοθεσιών με την έμφυλη βία, έγινε προσπάθεια καταγραφής τους με κατανοητό τρόπο για το κοινό, δημιουργώντας έτσι ένα ολοκληρωμένο Εγχειρίδιο Νομοθεσίας, με στόχο την καταχώρηση του στη βάση δεδομένων ISBN και στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη.

Κατά τη διάρκεια του έργου, η ομάδα εθελοντριών προέβη σε δραστηριότητες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε δημόσιους χώρους που συχνάζει η νεολαία, όπως Πανεπιστήμια και πολυσύχναστες πλατείες. Πιο συγκεκριμένα αξιοποιήθηκε η μέθοδος της Αφήγησης, μέσω της οποίας μέλη της ομάδας εθελοντριών διοργάνωναν θεατρικά δρώμενα και αφηγούνταν ιστορίες έμφυλης βίας, έτσι ώστε να ελκύσουν την προσοχή των περαστικών. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα μιας βιωματικής εμπειρίας μέσω της οποίας τα άτομα ευαισθητοποιούνται για το κοινωνικό πρόβλημα της έμφυλης βίας.

Παράλληλα με τη δια ζώσης παρακολούθηση των θεατρικών δρώμενων, το κοινό είχε επίσης την ευκαιρία να τα παρακολουθήσει και διαδικτυακά, αφού αυτά προβάλλονταν σε ζωντανή μετάδοση (Live Streaming), στις σελίδες των ΜΚΔ του προγράμματος. Στον χώρο διαδραμάτισης των θεατρικών δρώμενων, υπήρχε επίσης σταθμός ενημέρωσης και banner,

όπου οι περαστικοί είχαν την δυνατότητα να σκανάρουν το διαθέσιμο barcode το οποίο τους παρέπεμπε άμεσα στα ηλεκτρονικά αρχεία και το διαθέσιμο- παραγόμενο υλικό του έργου. Με αυτό τον τρόπο, η ομάδα εθελοντριών εξασφάλισε την άμεση ενημέρωση του κοινού για το πρόγραμμα, την αύξηση της επισκεψιμότητας στις σελίδες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης του προγράμματος, ενώ παράλληλα περιορίσε την εκτύπωση υλικών, συμβάλλοντας έτσι στην προστασία του περιβάλλοντος.

Σημειώνεται επίσης, πως πριν την έναρξη του έργου, η ομάδα εθελοντριών είχε εντοπίσει πως ένα μεγάλο ποσοστό των θυμάτων έμφυλης βίας είναι γυναίκες μετανάστριες ή αιτήτριες ασύλου. Ως εκ τούτου κρίθηκε σημαντικό, όπως το υλικό που θα ετοιμαστεί να μεταφραστεί σε Αγγλικά, Γαλλικά και Αραβικά, γλώσσες που είναι γνωστές σε μεγάλο μέρος του μεταναστευτικού πληθυσμού που ζεί στη χώρα μας. Συνεπώς, ο συγκεκριμένος Οδηγός Καλής Πρακτικής του έργου “Her Story”, όπως επίσης και όλα τα παραγόμενα του έργου, είναι διαθέσιμα σε 4 γλώσσες, τόσο σε ηλεκτρονική, όσο και σε έντυπη μορφή.

Τέλος, στο πλαίσιο του προγράμματος, η ομάδα εθελοντριών μας πραγματοποίησε σειρά podcast με εμπειρογνώμονες με στόχο την περαιτέρω ενημέρωση του κοινού τόσο για τις ψυχολογικές επιπτώσεις της έμφυλης βίας όσο και για τη σχετική νομοθεσία.

1.4 Ιστορίες Έμφυλης Βίας

Η διαδικασία συλλογής ιστοριών έμφυλης βίας έδειξε πως το περιεχόμενο αυτών ποικίλει. Σε κάθε ιστορία αποτυπώνονται τα βιώματα γυναικών διαφορετικών ηλικιακών ομάδων και χαρακτηριστικών. Οι γυναίκες διαφοροποιούνται ως προς την τάξη, την καταγωγή και την θρησκεία. Ταυτόχρονα εντοπίζονται πολλές υποκατηγορίες βίας σωματική, λεκτική, ψυχολογική και σεξουαλική

Παρά τις σημαντικές διαφορές που παρουσιάζουν οι συλλεχθείσες ιστορίες- μαρτυρίες των γυναικών θυμάτων βίας, εντοπίζονται σε αυτές και πολλά κοινά σημεία και χαρακτηριστικά. Κάθε συλλεχθείσα ιστορία βίας, εμπερικλείει ένα συνονθύλευμα συναισθημάτων, σκέψεων και συμπεριφορών που προσομοιάζουν μεταξύ τους. Ο σωματικός και ψυχικός πόνος, η απομόνωση, ο θυμός, η αδικία και οι γενικότερες αρνητικές επιπτώσεις και συνέπειες που βιώνουν τα θύματα είναι μερικά από τα κοινά χαρακτηριστικά.

Στο κεφάλαιο αυτό, επιλέγηκε όπως συμπεριληφθούν όλες οι ιστορίες βίας που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος “Her Story”. Οι ιστορίες, παρουσιάζονται κατηγοριοποιημένες με βάση το περιεχόμενό τους στις εξής κατηγορίες:

- **Σεξουαλική βία και παρενόχληση:** Οποιαδήποτε μορφή σεξουαλικής δραστηριότητας που επιβάλλεται σε κάποιο άτομο χωρίς τη συναίνεση του.
- **Σωματική βία:** Οποιαδήποτε βίαιη πράξη με πρόθεση πρόκλησης πόνου, ή τραυματισμού. Κυμαίνεται από την βίαιη απώθηση, το χαστούκι, τα χτυπήματα με τα χέρια, το σφίξιμο στο λαιμό, μέχρι τις επιθέσεις και τα χτυπήματα με αντικείμενα ή όπλα, με αποκορύφωμα την απόπειρα ανθρωποκτονίας.
- **Ψυχολογική βία:** Μορφή βίας, με την οποία πολύ συχνά ξεκινά το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Ο θύτης χρησιμοποιεί συχνά τις απειλές και τον εκφοβισμό, ως μέσο άσκησης ελέγχου, ενώ συχνά δημιουργεί σκηνές ζηλοτυπίας. Επίσης, ασκεί συστηματικό έλεγχο στην κοινωνική ζωή του θύματος με σκοπό την απομόνωσή του. Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί και να αποδειχτεί, γιατί σε αντίθεση με τις υπόλοιπες μορφές βίας δεν είναι ορατή.

- **Οικονομική βία:** Αφορά πράξεις που οδηγούν σε στέρηση, ή απειλή στέρησης διατροφής, βασικών αγαθών και μέσων συντήρησης. Επίσης, αφορά την παρακράτηση χρημάτων, καθώς και ορισμένα εγκλήματα κατά της περιουσίας, που λαμβάνουν χώρα μέσα στα πλαίσια της συζυγικής, ή συντροφικής σχέσης. Για παράδειγμα, δεν επιτρέπεται στο θύμα να διαχειρίζεται τα εισοδήματά του, ή να εργάζεται.
- **Μαιευτική βία:** Όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει το παγκόσμιο φαινόμενο της βίας που δέχονται οι γυναίκες κατά την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και κατά την λοχεία. Λαμβάνει χώρα σε ιδιωτικές και δημόσιες εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης, αφορά στη έλλειψη σεβασμού, καταχρηστική ή καταναγκαστική μεταχείριση εγκύων, επίτοκων και λεχωίδων κατά τη διάρκεια της περιγεννητικής φροντίδας και αποτελεί παραβίαση της αυτονομίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας των γυναικών.

Παίρνοντας ως δεδομένο πως η βία αποτελεί σύνθετο πρόβλημα, το οποίο έχει τις ρίζες του στην αλληλεπίδραση πολλών παραγόντων, δύναται αυτή να εκφράζεται παράλληλα σε διαφορετικές μορφές. Δηλαδή η έκφραση βίας σε μια συντροφική σχέση, μπορεί να ξεκινήσει από τον θύτη μέσω της άσκησης λεκτικής ή ψυχολογικής βίας και αυτές να εξελιχθούν ή να κορυφωθούν με την έκφραση σωματικής ή σεξουαλικής βίας δημιουργώντας βλάβη ή οδύνη στο θύμα. Συνεπώς, στο παρόν κεφάλαιο επιλέγηκε να συμπεριληφθεί ακόμη μια κατηγορία βίας, η οποία ονομάζεται «Πολλαπλές μορφές βίας».

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΒΙΑΣ

2.1 Ψυχολογική Βία

«Βία είναι να φοβάσαι τον θυμό του»

«Η βία δεν είναι πάντα ξεκάθαρη... Βία δεχόμαστε κάθε μέρα στην ζωή μας. Χωρίς να το καταλαβαίνουμε, χωρίς να το διαισθανόμαστε. Και κυρίως χωρίς να αντιδρούμε... Φαινομενικά εκείνος ο άνθρωπος με αγαπούσε. Με αποκαλούσε ωραία χαϊδευτικά, ήθελε να είναι μαζί μου, χωρίζαμε αλλά πάντα ξαναήμασταν μαζί... Αλλά τώρα καταλαβαίνω. Και ξέρω τι είναι ψυχολογική και συναισθηματική βία. Είναι να σε θεωρεί ο άλλος κτήμα του. Να κριτικάρει τα ρούχα σου, τον τρόπο που μιλάς στους άλλους, να μην του αρέσει τίποτα πέρα από εκείνα που έχει συνηθίσει. Να σου λέει με την πιο μεγάλη ευκολία "δεν θα βρείς κανένα να σε αγαπάει όπως εγώ" ή "κανένας δεν σε αγαπά όσο εγώ", αναγκάζοντας σε να νοιώσεις ότι του ανήκεις και ότι μόνο εκεί είσαι ασφαλής. Βία είναι να φοβάσαι τον θυμό του. Ακόμα και αν δεν σε χτυπά. Να φοβάσαι να ζηλέψει, γιατί θα γκρεμιστεί το σύμπαν να φοβάσαι να πεις μια κουβέντα παραπάνω σε κάποιον γιατί θα φωνάζει, να φοβάσαι να φορέσεις κάτι που δεν εγκρίνει γιατί θα σου κρατήσει μούτρα... Και βία είναι ακόμη κάτι... Να σου έχει πει τόσες πολλές φορές ότι αυτό είναι δικό σου φταίξιμο, ότι μόνο εσύ "τον φτάνεις σε αυτό το σημείο" που να το έχεις δεχτεί. Και να θεωρείς ότι αυτή όλη η βία είναι δικό σου δημιούργημα, δικό σου λάθος. Και έτσι ούτε αυτός θα διορθώσει ποτέ την συμπεριφορά του, ούτε εσύ θα ξεφύγεις από αυτήν την ψυχολογική άβυσσο. Μόνο όταν βγήκα από αυτή την τοξική ατμόσφαιρα, μπόρεσα να καταλάβω τι σημαίνει να σε σέβονται, να σε στηρίζουν, να σε αγαπούν με ένα υγιή τρόπο. Για αυτό που είσαι. Κι ας μην τους αρέσουν όλα όσα κάνεις. Το δικαίωμα αυτό το έχουμε όλοι. Να είμαστε ατελείς, να κάνουμε λάθη... Και δικαιούμαστε να μας αγαπούν παρόλα τα λάθη και τις ατέλειες μας... Να μην τις πληρώνουμε κάθε μέρα. Βία είναι πολλά πράγματα. Αλλά είναι και όλα όσα περιέγραψα πιο πάνω... ευτυχώς τα έχω αφήσει πίσω μου. Χρειάστηκε όμως χρόνος. Για αυτό λέω αυτή την ιστορία σήμερα. Για να βοηθήσω ίσως να το καταλάβει και κάποια άλλη γυναίκα, κάποιος άλλος άνθρωπος και να πάρει τα μέτρα της /του. Να φύγει από αυτό το τοξικό περιβάλλον. Και να ζήσει όπως επιθυμεί... Με όλα τα λάθη και τις ατέλειες που δικαιούται να έχει...»

2.2 Σωματική Βία

«Ήθελα να ουρλιάξω βοήθεια, αλλά ήξερα ότι κανένας δε θα με βοηθήσει! Κανένας δε θα με πιστέψει»

«Πρώτη μέρα στη δουλειά... Επιστρέφοντας με το υπεραστικό λεωφορείο στην πόλη εργοδότησης... Το λεωφορείο σχεδόν γεμάτο, οι θέσεις περιορισμένες. Στην τελευταία στάση πριν βγούμε από τον αυτοκινητόδρομο μπήκαν και οι τελευταίοι επιβάτες. Ένας από αυτούς κάθισε δίπλα μου χωρίς να ανταλλάξουμε κάποια κουβέντα ή ματιά... Σε κάποια φάση ένιωθα κάποιο στρίμωγμα, κατάλαβα ότι κάτι δεν ήταν σωστό... Ένιωσα τα δάκτυλά του να με ακουμπούν στην περιοχή του στήθους... Γύρισα απευθείας επάνω του και τον είδα να "κοιμάται" με τα χέρια σταυρωμένα... Το άγγιγμα συνέχισε μέχρι που έφτασα να "παλεύω" με τα χέρια μου να διώξω τα δικά του... Ένιωθα ακόμα πιο στριμωγμένη στο ήδη περιορισμένο κάθισμα... Δεν ήξερα τί να κάνω, άρχισα να μετακινούμαι, να αλλάζω τρόπο που κάθομαι, να βγάζω το κινητό μου να στείλω μήνυμα, να κάνω ότι κοιμάμαι... τίποτα δεν δούλεψε... Ήθελα να ουρλιάξω βοήθεια και ήξερα και ένιωθα ότι κανένας δε θα με βοηθήσει, κανένας δε θα με πιστέψει, θα πουν ότι κοιμάται και είναι της φαντασίας μου, ένιωθα να παγώνω και πιο αβοήθητη από ποτέ.. σε κάποια φάση κοίταζα έξω από το παράθυρο με τα ακουστικά στα αυτιά και έστελνα μηνύματα σε φίλους... ένιωσα με το ακριανό μου βλέμμα το κινητό του στραμμένο προς εμένα στην εφαρμογή που γράφεις το τηλέφωνο σου... αηδίασα... έκανα ότι δεν έβλεπα... σε λίγο βλέπω αυτός να γράφει το δικό του αριθμό και να το στρέφει προς τ μέρος μου για να το δω, ενώ εγώ πάλι κοίταζα αλλού να μη του δώσω τη παραμικρή σημασία... ένιωσα τόση αηδία και πόσο αρρωστημένος είναι να κάνει αυτή τη κίνηση!!! Όταν μπήκαμε στην πόλη και ξεκίνησαν οι στάσεις μέσα στην πόλη, του ζήτησα να μετακινηθεί για να βγω, με ρώτησε: "αα θα κατέβεις;!" - "ναι" είπα, απλά προχώρησα κάθισα πίσω από τον οδηγό ρωτώντας για την στάση που θα κατέβαινα και δε γύρισα ούτε μια ματιά πίσω μου... μόνο την ώρα που κατέβαινα στη στάση μου για να σιγουρευτώ δεν είναι πίσω μου... και συνέχισα το δρόμο για την καινούργια μου δουλειά σε διαφορετική πόλη... και θα έπρεπε κάθε μέρα να μπαίνω στο λεωφορείο για να αλλάζω πόλεις... με έννοια μου κάθε μέρα να μη τον ξαναδώ... Πέρασε ένας χρόνος και οκτώ μέρες από τότε που έγινε μέχρι σήμερα που το γράφω... το μοιράστηκα μόνο σε δύο κοντινές μου φίλες...»

«Πες την με το όνομα της: Γυναικοκτονία»

«Εν μας μεγαλώνουν ούλλες με το ίδιο όνειρο; Ξεκινούν μόλις καταλάβουμε τον κόσμο να μας λαλούν: «πρέπει να παντρευτείς, να κάμεις μωρά! Κοίτα τι ωραίο νυφικό! Κοίτα τι ωραία νύφη! Δαμέ να κάμεις το γάμο σου! Άτε να τελειώσεις τες σπουδές σου τζαι να έβρεις ένα καλό παιδί να ανοίξετε το σπιτικό σας.» Εν ναιν έτσι που μας λαλούν;

Τζαι ετέλειωσα τες σπουδές μου, τζαι ήβρα ένα καλό παιδί...καλό τζαι επαντρέυτηκα. Εμείναμε στο σπίτι που μου εχτίσαν οι γονείς μου. Με χίλιες δύο στερήσεις τζαι δυσκολίες αλλά γίνεται να μεν χτίσεις σπίτι της κόρης πουπάνω που το δικό σου; Ή στην ίδια γειτονιά έστω;

Στην αρχή ήταν ούλλα μέλι γάλα. Επήαμε τζαι στην Κρήτη κανένα χρόνο μετά. Εν ήταν ξέρω γω Μαγιόρκα αλλά ήταν ένα υπέροχο ταξίδι. Επηαίναμε στη δουλειά μας, επηαίναμε καμια επίσκεψη σε φίλους τζαι τις Κυριακές σιγουρα φαΐ στα πεθερικά. Ήταν σαν μια όμορφη ρουτίνα. Πριν την πρώτη επέτειο ήρθε το πρώτο μας μωρό. Ο γιος μας! Πόση ευτυχία! Εν ήξερα πως να τη διαχειριστώ.

Σιγά σιγά τα πράγματα άλλαξαν. Η ζωή μας που όμορφη έγινε σιγά σιγά μουντή τζαι δύσκολη. Είχαμε τες δυσκολίες με το μωρό. Ξενύχτια, κλάματα. Ήμουν τζιαι εγώ άπειρη. Τζιαι είχα να διαχειριστώ τζιαι τες δουλειες του σπιθκιού. Ο άντρας μου εν ήταν μαθημένος να βοηθά. Έτσι έμαθε που τη μάνα του. Καμιά φορά εξήτουν του βοήθεια τζιαι εμαλλώναμε αλλά μετά εβρίσκαμε τα. Ωσπου τζιαι άρκεψε να γίνεται επιθετικός- ευερέθιστος.

Την πρώτη φορά που με χτύπησε εν το επίστευκα. Εν αντέδρασα. Επροσπαθουσα να πείσω τον εαυτό μου πως δεν έγινε. Εν είπα τίποτε σε κανένα. Αντρέπουμουν. «Ήταν η κακιά στιγμή. Εν ήταν έτσι άνθρωπος ο άντρας μου», εσκεφτουμουν και εδικαιολογούσα τον. Ως την επόμενη φορά που πάνω σε μια διαφωνία μας εξανάκαμε το. Τότε επίστεψα το. Έκλαψα πολλά. Αποφάσισα όμως να μεν το πω κανενού. Εν ήθελα να πληγώσω τους γονείς μου. Εντρέπουμουν να το πω στες φίλες μου. Τζινος εσυνέχισε να εν βίαιος. Όταν επήα δουλειά εξόριζε με ακόμα παραπάνω. Γιατί άρκησα! Γιατί μιλώ στο τηλέφωνο με συναδέλφους! Αντιδρούσα τζιαι εμαλλώναμε τζιαι κάθε φορά εγύριζε σσιέρι. Τζιαι εγώ εσυνέχιζα να μεν λαλώ τίποτε σε κανένα. Ωσπου τζιαι άρκεψα να τα κάμνω ούλλα όπως τα έθελε. Να μεν αντιδρώ. Να μεν θυμώνει, να μεν μαλλώνουμε, να μεν με δέρνει. Κάθε φορά όμως έβρισκε άλλες αιτίες για να καταλήξουμε σε τσακωμό τζιαι τες πιο πολλές φορές εκατάληγα δερμένη.

Εν αντεχα άλλο. Τρία χρόνια μετά επιασα τον με το καλό τζιαι είπα του ότι δεν μπορώ να ζήσω άλλο έτσι τζιαι αν συνεχίσει εν να πιάσω το μωρό τζιαι να φύω. Είδα τον! Εσκοτεινίασε! Επιασε το αυτοκίνητο, θυμούμαι τον τρόπο που έφυε ξερογυρίζοντας που το πάρκινγκ τζιαι ήρτε σχεδόν ξημερώματα. Είπε μου πως έθελε να τα έβρουμε. Υποσχέθηκε να κόψει τες βρισιές τζιαι το ξύλο. Μεσ τζιντο διάστημα τζιαι στην προσπάθεια μου να δώσω μια δεύτερη ευκαιρία στο γάμο μου ήρθε τζιαι το δεύτερο μας μωρό. Η κορούα μου. Να μεν σας τα πω που την αρχή, έγινε ξανά ο ίδιος. Ιδιοτροπίες, ζιτιμασιές, νεύρα, ξύλο! Πολύ ξύλο. Εσυνέχισα να μεν μιλώ. Εν έλεα τίποτε κανενού.

Το σσειρότερο ήταν που έπρεπε να παίζω την ευτυχισμένη μητέρα τζιαι σύζυγο μπροστά σε φίλους τζιαι συγγενείς. Μια μέρα μια συνάδελφος είδε με που ήμουν χτυπημένη. Εκοίταξε με εξονυχιστικά. Είδη το χέρι μου το μωλωπιασμένο – εν εθυμούμουν καν πως έγινε! Τζιαι ύστερα έβλεπε με μες τα μάθκια σαν να τζιαι εκοίταζε ως τα βάθυ της ψυσης μου!!!. Εν της απάντησα.

Εντωμεταξύ τα μωρά εμεγαλώναν. Εβλέπαν το μαρτύριο που επαίρνουν. Ο μεγάλος μου, ο Κωνσταντίνος, άρκεψε να μου λαλεί να ζητήσω βοήθεια. Ήταν δεν ήταν πέντε χρονών. Εγώ τίποτε υπέμενα όσα δεν μπορεί άνθρωπος να υπομένει.

Η κατάσταση έφτασε κάποια στιγμή στο απροχώρητο. Δεν εμπορούσα να βλέπω τα μωρά μου τρομοκρατημένα! Τι εφταίαν να ζουν για πάντα μες τούντο μαρτύριο.

Είπα του εν να φύω. Τζιαι έκαμα το. Ένα πρωί έφυε να πάει δουλειά, επιασα τα μωρά τζιαι επήαμε σε ένα σπίτι που ενοικιασα λίες μέρες πριν. Θα έβρισκα τι θα έλεα τζιαι στους γονιούς μου- ήμουν αποφασισμένη. Εν επρόλαβα! Μόλις επήε σπίτι τζιαι δεν μας ήβρε εξεκίνησε τα τηλέφωνα. Επιασε το G3 του στρατου, το φονικό όπλο που έχουν ούλλοι οι Κυπραίιοι μες τα αρμάγκα τζιαι ήρτε. Εμπήκε μες το σπίτι! Εφώναζε τζιαι επαούριζε. Εν θα ζήσω ούτε εγώ ούτε τα μωρά του μακριά του ελεε! Κανένας μας εν θα ζήσει. Ξαφνικά εφκήκε έξω. Εκατάλαβα τι ήταν να γινεί.

Κωνσταντινο μου! Κωνσταντίνο μου βούρα!!! Βούρα λαλώ σου Κωνσταντίνο! Πιαστην Χριστίνα μας τζιαι βούρα. Τα μωρά εφκήκαν που την πίσω πόρτα! Εξεκίνησαν να βουρούν. Εγώ είδα τον να μπαίνει μες το σπίτι. Εγύρισε το όπλο πάνω μου. Ήξερα πως ετέλειωσε η ζωή

μου. Μετά που μερικά λεπτά ήβραν με οι γείτονες νεκρή, τζαι λουσμένη στο αίμα. Τζαι εμένα τζαι τη Χριστίνα μου που την εβούραν μες τη γειτονιά να τη σκοτώσει. Ο Κωνσταντίνος εβρέθηκε τζαι τζίνος αιμόφυρτος λια μέτρα πάρακατω. Αιμόφυρτος αλλά ζωντανός. Νεκρός εβρέθηκε τζαι ο βασανιστής τζαι δολοφόνος μας. Όταν ετέλειωσε το σχέδιο του εγύρισε το όπλο τζαι αυτοκτόνησε. Τζαι απαλλάχτηκε τζαι που τες ποινές τζαι που τες τύψεις.

Ήσαν αστυνομίες! Κανάλια! Επάγωσε το παγκύπριο. Φίλοι τζαι συγγενείς εν επιστεύκαν τι έγινε! Οι ειδήσεις εν ελέαν τίποτε άλλο τζιντες μέρες. Εμίλησαν για το έγκλημα που έκανε «ο σαρανταχρονος πατέρας τυφλωμένος από το πάθος». Για την «τραγωδία που εκτυλίχθηκε σε μια γειτονιά μες τη μέση της πόλης». Για την «αρρωστημένη αγάπη του!». Κανένας εν εμίλησε για Γυναικοκτονία- Γυ ναι κο κτο νία! Την τελευταία πράξη του δράματος που εξούσα τόσα χρόνια. Τζίνο που ήρθε να επισφραγήσει την ταπείνωση, τες φωνές, το ξύλο που εξιούσα κάθε μέρα. Μόνη. Μόνη τζι αβοήθητη. Να μεν στεναχωρήσω κόσμο! Να μεν αναστατώσω την κοινωνία.»

«Ξύλο για τρεις δεκαετίες»

«Ήμουν 17 χρονών. Ήμουν καλή μαθήτρια. Είχα περάσει τες εξετάσεις τζαι θα εσπούδαζα νοσοκόμα. Οι γονείς μου ήταν φτωχοί τζαι γι' αυτό έπρεπε να δουλεύω τα καλοκαίρια. Εδούλευκα σε ένα κατάστημα κοντά στο χωριό μου, όταν εγνώρισα τούτον τον άντρα τον οποίο μου επροξένεψε η ιδιοκτήτρια του καταστήματος που εδούλευκα. Οι γονείς μου αν τζαι ήταν αρκετά πιο μεγάλος, αποφασίσαν ότι θα με παντρεύκαν μαζί του, γιατί ακόμα τζαι στα μέσα της δεκαετίας του 90, όταν μια οικογένεια δεν είχε λεφτά για να δώσει προίκα τζαι σπίτι της κόρης, ήταν πρόβλημα, οπότε έπρεπε να έβρει έναν άντρα που δεν θα απαιτούσε κάτι τέθκοιο. Δεν ήμουν ούτε 18 χρονών όταν μας αρραβωνιάσαν τζαι πολλά σύντομα επαντρεφτήκαμε. Παρά το γεγονός ότι εν τον ήθελα τζαι εν ήμουν ευτυχισμένη την μέρα του γάμου μου, πράμα που φαίνεται τζαι στις φωτογραφίες, εν υπήρξαν συγκρούσεις ούτε σημάθκια για το τι ήταν να ακολουθήσει.

Η πρώτη φορά που με εχτύπησε ήταν όταν η γυναίκα του αδερφού μου, έφερε μου δώρο μια φούστα. Μια φούστα ούτε στενή, ούτε κοντή. Μια φούστα όμως την οποία εφόρησα τζαι όταν είδα τον εαυτό μου στον καθρέφτη τζαι εκαμάρωσα το σώμα μου, εθεώρησε ότι έπρεπε να με χτυπήσει ακριβώς γιατί άρεσε μου το σώμα μου, γιατί ένιωθα καλά. Τούτο ήταν η πρώτη φορά.

Η δεύτερη ήταν όταν έμεινα έμεινα έγκυος. Ετρώαμε ένα μεσημέρι τζαι λόγω της εγκυμοσύνης ένιωσα ότι έπρεπε να σηκωθώ να περπατήσω. Τζίνος εθεώρησε ότι απατούσα τον, ότι «είχα φίλο», τζαι γι' αυτό έφουα τζαι εν ήξερε που επήα. Που τζίνη τη στιγμή τούτο το πράμα εξεκίνησε να συμβαίνει τακτικά. Έγινε φυσιολογικό για τζίνον να με χτυπά τζαι εγώ εγκλωβίστηκα μέσα σε μια κατάσταση η οποία εν εφάινετον να τελειώνει. Όταν εμίλησα στη μάνα μου, είπε μου ότι δέρνει με επειδή ζηλεύκει τζαι τούτο εν ένδειξη ότι με αγαπά. Έπρεπε να είμαι χαρούμενη που με δέρνει.

Εσυνέχισε τούτο το πράμα για πολύ καιρό. Δεν έβρισκα πουθενά διέξοδο. Εκάμαμε δεύτερο μωρό τζαι τρίτο. Τίποτε δεν εφάινετον να τον σταματά. Ούτε καν η παρουσία των μωρών. Μπορώ να ανατρέξω σε αμέτρητες φορές που έφαα ξύλο. Τα τελευταία χρόνια εχτυπούσαμε ακόμα τζαι μέσα στον ύπνο μου. Εγώ ετζοιμούμουν τζαι τζίνος εξυπνούσε τζαι εχτυπούσε με. Εχτυπούσαμε αδικαιολόγητα, εχτυπούσαμε χωρίς να τον προκαλέσω, εχτυπούσαμε μπροστά στα μωρά.

Μέσα σε τούτα τα 30 χρόνια που υπήρξα θύμα της βίας υπήρξαν τζαι φορές που εκαταφέρθηκε εναντίον μου, είτε με όπλο, είτε με άλλα βαριά αντικείμενα που εν να μπορούσαν να μου προκαλέσουν σωματική βλάβη, ακόμα τζαι θάνατο. Όμως κάθε φορά έβρισκα το θάρρος τζαι έπηναινα τζαι εκατάγγελα τον. Επήαινα στην αστυνομία. Πολλές φορές, έφευκα που το σπίτι, θυμούμαι να κατεβαίνω τρέχοντας τις σκάλες τζαι να τον ακούω να τρέχει πίσω μου τζαι να φτάνω στον αστυνομικό σταθμό για να σωθώ.

Τις πιο πολλές φορές όμως, η αστυνομία είχε αρνητική αντιμετώπιση απέναντι μου. Ελέαν μου να πάω πίσω στο σπίτι μου τζαι να τα έβρω με τον άντρα μου. Άλλες φορές εθεωρούσαν ότι είμαι υπερβολική, εν με επιστεύκαν, με αποτέλεσμα εγώ κάθε φορά να επιστρέφω τζαι κάθε φορά να τρώω παραπάνω ξύλο. Πολλές φορές υποσχέθηκε σε εμένα τζαι στα μωρά μας ότι εν θα το ξανακάμει. Κάποια στιγμή εγώ αποθαρρύνθηκα, εσταμάτησα να πειένω στην αστυνομία. Θυμούμαι συγκεκριμένα ένα περιστατικό που ήταν Χριστούγεννα έβρεχε πάρα πολλά, οι χωρκανοί επηαίναν εκκλησιά τζαι εγώ έτρεχα να γλυτώσω που τα σιέρκα του άντρα μου που με κυνηγούσε με το αυτοκίνητο.

Τζείνη ήταν η τελευταία φορά. Η αστυνομία είπε μου να φύω που το σπίτι τζαι να μεν ξαναεπιστρέψω. Έτσι τζαι έκαμα. Βέβαια τούτο είχε αποτέλεσμα το σπίτι μας, το κοινό μας σπίτι, να μείνει στα χέρια του τζαι εγώ να αναγκαστώ να πάω να ενοικιάσω τζαι να τα φκάλλω πολλά δύσκολα πέρα.

Το μεγάλο μου πρόβλημα είναι ότι παρά το γεγονός ότι ήβρα το θάρρος τζαι επήρα την υπόθεση στα δικαστήρια εφκήκε μια απόφαση, η οποία όι μόνο εν με εδικαίωσε, αλλά εν μια απόφαση, η οποία νιώθω ότι επιβράβευσε τον θύτη. Εδόθηκε μια ποινή, πολλά μικρή κατά την άποψη μου, η οποία μάλιστα εν τζαι με αναστολή, σε έναν άνθρωπο, ο οποίος για 30 χρόνια εχτυπούσε με επί καθημερινής βάσης. Οπότε τούτο κάμνει με να αμφισβητώ πάρα πολλά το δικαστικό σύστημα. Προσωπικά θεωρώ ότι ναι, πρέπει να μιλούν τα θύματα, πρέπει να καταγγέλλουν, αλλά πρέπει την ίδια στιγμή το κράτος τζαι η δικαιοσύνη να λάβουν μέτρα για να δικαιώνουν τα θύματα τζαι όι να επιβραβεύουν τους θύτες με τις αποφάσεις τους.»

«Δεν έχω που να μείνω!»

«Είμαι αιτήτρια ασύλου. Μένω στην Κύπρο τα τελευταία δύο χρόνια τζαι συγκατοικώ τζαι συμβιώνω με τον σύντροφο μου ο οποίος είναι Ευρωπαίος πολίτης. Το πρόβλημα είναι πως τούτος ο άντρας είναι αλκοολικός τζαι κάθε φορά που πίνει χτυπάμε. Τούτο συμβαίνει ακόμα τζαι τωρά που είμαι έγκυος.

Όταν επήα στη γιατρό μου για να με εξετάσει για την εγκυμοσύνη, εντόπισε τους μώλωπες στο σώμα μου τζαι αντιλήφθηκε ότι είμαι θύμα βίας τζαι έφερεμε σε επαφή με κάποιες υπηρεσίες, οι οποίες ήταν διαθετημένες να με βοηθήσουν. Όμως εγώ η ίδια δεν διατήρησα την επαφή, ακριβώς γιατί ξέρω ότι την ώρα που θα τον καταγγείλω στην αστυνομία θα πρέπει να φύω που το σπίτι στο οποίο συγκατοικούμε. Όμως εγώ παίρνω μόλις €400 τον μήνα. Πλυνίσκω πιάτα σε διάφορα εστιατόρια τζαι καφετέριες για να καταφέρω να ζήσω. Δεν μπορώ να έβρω στέγη για να μείνω μόνη μου τζαι αν φύω που το σπίτι στο οποίο συμβιώνω με τον σύντροφο μου, εν θα καταφέρω να επιβιώσω.

Οπότε προτιμώ να μείνω μαζί του τζαι ας με χτυπά... για να καταφέρω να επιβιώσω τζαι να φέρω στον κόσμο τούτο το μωρό που κουβαλώ.»

2.3 Σεξουαλική Βία και Παρενόχληση

«...φοβόμασταν να βρεθούμε μόνες στο δωμάτιο μαζί του...»

«Πήγαινα έκτη δημοτικού όταν άρχισε να με τσιμπάει το στήθος μου και να νιώθω ότι με πονάει ακόμα και το φανελάκι που φόραγα. Δεν ξέρω πόσος καιρός πέρασε και ξαφνικά είχα δύο μανταρίνια στο στέρνο και ψάχναμε σουτιέν.

Είχα πάει πια β' γυμνασίου, είχα μακρύ καστανό μαλλί με χωρίστρα στη μέση, φορούσα μόνο τζιν και άσπρα φανελάκια, πολλές τσιμούχες μαύρες στο χέρι, αντίντας στανσμιθ πράσινα και θυμάμαι τα Χριστούγεννα για δώρο ζήτησα τη Σίντι με το ποδήλατο.

Την ίδια άνοιξη, μεγάλη πια τάχα, θα διέσχιζα μόνη μου τον δρόμο από το σπίτι μας στο σπίτι της θείας μου της Μαίρης, κάνα χιλιόμετρο πιο μακριά. Το θυμάμαι σαν τώρα να περνάω μπροστά από ένα καφενείο και σαν συνεννοημένοι κάποιοι θαμώνες σταμάτησαν ό,τι έκαναν και γύρισαν το κεφάλι τους και με ακολουθούσαν με το βλέμμα τους. Ένας έκανε τον σταυρό του κι ένας είπε 'τι βυζάρεις είναι αυτές'. Εγώ έδεσα τα χέρια μου και επιτάχυνα φοβισμένη.

Πέρασα πολλές φορές μπροστά από αυτό το καφενείο. Σιγά σιγά οι παππούληδες εκδηλώνονταν, γεια σου ρε μανάρι, ένας μάλιστα, γύρω στα 75, κάθε μέρα με το που με έβλεπε με ακολουθούσε με το ποδήλατο και με συνόδευε ως το σπίτι της θείας μου, συνήθως μ'ενα κόκκινο τριαντάφυλλο στο χέρι, ενώ οι υπόλοιποι του έκαναν καζούρα, έλα έλα, η δικιά σου. Δεν ξέρω αν ήταν μία απόπειρα από μέρους του να με προφυλάξει ή αν κι ο ίδιος με τη σειρά του και με τον τρόπο του με φλέρταρε.

Ξέρω μόνο ότι πήγαινα έκτη δημοτικού όταν στο παγκάκι της πλατείας ήρθε ένας τριαντάρης και μου είπε 'να κάτσω δίπλα σου;'. 'Καθίστε' του είπα αθώα. Με ρώτησε πώς με λένε, πόσο χρονών είμαι και τι τάξη πάω. Εγώ απαντούσα. Μετά μού λέει, να βάλω το χέρι μου να δω αν έχεις τρίχες στη μασχαλίτσα; Όχι του λέω και τρέχω προς την βεράντα μας και αυτός εξαφανίστηκε.

Λίγες μέρες αργότερα, μία γειτόνισσά μου από την πέμπτη δημοτικού τη χάσαμε ενώ πήγαινε σχολείο. Κάποιος τη σταμάτησε και της είπε, είμαι φίλος του μπαμπά σου, να σε πάω σχολείο να μην περπατάς; Έλειπε για 12 ώρες. Θυμάμαι τα περιπολικά και τα κλάματα της μάνας της. Όταν γύρισε ήταν αλλαγμένο παιδί. Ποτέ δε μίλησε γι' αυτό και αργότερα, μεγαλώνοντας, έμαθα ότι ένας ανώμαλος την είχε πάει στο Όρος Αιγάλεω όπου την υποχρέωσε να τον βλέπει να αυνανίζεται.

...Ένας θεός μίας παιδικής μου φίλης που με κοίταζε έντονα στο σώμα, τον φωνάσαμε Ντάνχιλ λόγω των τσιγάρων του και φοβόμασταν να βρεθούμε μόνες στο δωμάτιο μαζί του, ένας περιπτεράς που μού ζητούσε φιλάκι όταν πήγαινα για δρακουλίνα, ο πρώτος μου δάσκαλος μετά το λύκειο, όταν ναι ήμουν πια 18 αλλά ακόμα παιδί και ενώ με προετοίμαζε να δώσω στο Εθνικό ένα βράδυ προσπάθησε να με φιλήσει κι εγώ σταμάτησα και τα μαθήματα και τα όνειρα για να γίνω ηθοποιός...

Και στην ενηλικίωση, εκείνος ο διευθυντής που ένα βράδυ με κυνηγούσε γύρω από το γραφείο του να μυρίσει το άρωμά μου, ένας άλλος που ήθελε να πιάσει το στήθος μου να δει αν είναι αληθινό, εκείνος που το πρώτο λεπτό στο ασανσέρ μαζί του πάτησε το stop και έβαλε τα χέρια του πάνω μου προσπαθώντας ταυτόχρονα να με φιλήσει, εκείνο το βράδυ που γυρνούσα από το μετρό και μία μερσεντές με φιμέ τζάμια άρχισε να με ακολουθεί, εγώ έτρεχα, κρυβόμουν

σε αυλές κι όταν νόμιζα ότι με χάσανε άναψαν ξαφνικά τα φώτα μπροστά μου κι εγώ άρχισα να χτυπάω κουδούνια να γλιτώσω...

Σε όλες τις περιπτώσεις οι παραπάνω ήταν οικογενειάρχες, νοικοκυραίοι, κοστουμάκι μαντηλάκι, Κυριακή εκκλησία, με το σεις και με το σας. »

Από Αργυρώ Μουστάκα Βρεττού

«Ποιος έδωσε δικαίωμα σε τούτον τον τύπο να ορίσει το σώμα μου;»

«Είχα μόλις τελειώσει το μεταπτυχιακό μου. Ήμουν πολλά χαρούμενη. Γεμάτη με την φρεσκάδα τζαι τα όνειρα που μπορεί να έχει μια κοπέλλα 23 χρονών. Ήρτα πίσω στην Κύπρο τζαι ξεκίνησα να ψάχνω για δουλειά. Μετά που μερικούς μήνες ήβρα ευτυχώς. Οι πρώτες μέρες στο γραφείο ήταν πολλά καλές. Πολλά καλό το κλίμα με τους συναδέλφους και ο προϊστάμενος μου πολλα καλός τζαι φιλικός.

Εντωμεταξύ εγώ ελάτρεφκα τη δουλειά μου. Εμείνισκα ως αργά γραφείο, άρεσκε μου. Θυμούμαι ήταν Δευτέρα. 5 χρόνια πριν τζαι κόμα θυμούμαι τι μέρα ήταν. Νομίζω εν θα ξεχάσω ποτέ. Θέλω αλλά μπορώ νομίζεις;

Δευτέρα που λαλείς. Αργά στο γραφείο, μετά τες 7. Σαν εδούλεφκα ακούω ένα «ωωππ, είσαι δαμέ ακόμα; Ο προϊστάμενος μου. Εγύρισα, είδα τον, ψαρωμένη, τζαι απάντησα του τυπικά. Τζίνος όμως εσυνέχισε. Εν επήρε πολλή ώρα για να καταλάβω ότι εμίλαν μου διαφορετικά. Με έναν αέρα που δεν του είχα δώσει. Εντράπηκα. Που την μια εν ήθελα έτσι άρε δώσε μες τη δουλειά. Που την άλλη εν ήθελα να τον προσβάλω.

Όποτε με έβρισκε μόνη μου έκαμνε μου στενό μαρκάρισμα. Κομπλιμέντα, σεξουαλικά υπονοούμενα, ερωτήσεις του τύπου «ήσουν με τον φίλο σου εψές Έλενα μου, για αυτό νυστάζεις σήμερα; Εν είπαμε να κόψετε το σεξ;». Εφκήκαμε τζαι 2 φορές. Είχε το ζητήσει επανειλημμένα. Δεν με έπαιρνε να πω όί. Όμως δεν έδωσα δικαίωμα για τίποτε παραπάνω τζαι ας μου έγινε στενός κορσές στο γραφείο, στο πάρκινγκ, στους διαδρόμους.

Μπορώ να σου περιγράψω με κάθε λεπτομέρεια ούλλες τις μέρες που ήμουν δουλειά εκτός που τζίνη την μέρα. Τζίνη την μέρα που η μνήμη μου, θέλοντας να με προστατεύσει εν σαν να και διάγραψε τζαι απώθησε ούλλες τις εικόνες και όλα τα συναισθήματα.

Ήταν έτσι κατά τες 1830-1900 αλόπως γιατί θυμούμαι ότι μόλις είχαν φυεί οι υπόλοιποι που το γραφείο. Εγώ ενόμιζα πως τζαι τζίνος έφνε. Σηκώνουμαι να πάω τουαλέτα. Δεν επρόλαβα να κλείσω την πόρτα – μπαίνει μέσα. Παγώνω- προσπαθώ να καταλάβω τι συμβαίνει- σπρώχνω τον- δεν κάμνει ούτε βήμα πίσω – ακινητοποιεί με τζαι μπαίνει όπως το ζώο μέσα μου. Προσπαθώ να φωνάξω αλλά μάταια. Για να κάμει τέτοια κίνηση ήξερε πως ήμασταν μόνοι μας στο γραφείο. Περνούν κάποια βασανιστικά λεπτά. Ντύνεται. Φεύγει. Τζι εγώ έμεινα τζαμέ παγωμένη. Ποιος έδωσε δικαίωμα σε τούτον τον τύπο να ορίσει το σώμα μου; Γιατί δεν αντέδρασα πιο έντονα; Γιατί δεν έκαμα κάτι να το αποφύγω; Εν το χωρούσε το μυαλό μου!

Άρπαξε με άρκεψε να με φιλά να με ξεντύνει! Εσαντανώθηκα. Αηδίασα. Επροσπάθησα να τον σταματήσω. Αλήθεια επροσπάθησα. Το μόνο που τον θυμούμαι να λαλεί όταν τον επαρακαλούσα να σταματήσει ήταν «μα ξέρω ότι τζι εσύ θέλεις το». Έξερεν καλλύττερα που μένα. Ξέρουν καλλύττερα που μας αν θέλουμε ή οι.

Έφνα χλωμή όπως το άγαλμα τζίνη την ημέρα που το γραφείο. Επήα σπίτι τζαι κουλλουρώθηκα μες το κρεβάτι. Σαν να έθελα να αγκαλιάσω τον εαυτό μου, να τον

παρηγορήσω μετά που τούτο που μου έκαμε τούτο το τέρας. Εν εμίλησα σε κανέναν. Την επόμενη μέρα εν επήα δουλειά. Εσκέφτηκα να του κάμω καταγγελία. Να πάω στην αστυνομία. Να κινηθώ νομικά. Ενίκησε όμως μέσα μου το «τι θα πει ο κόσμος;» τζαι «πόσες διαδικασίες θα χρειαστεί να περάσω!» τζαι «πόση γραφειοκρατία τζαι πόσο εξεφτελισμό».

Μετά που μήνες έμαθα ότι η συμπεριφορά του τούτου του εγκληματία εν επαναλαμβανόμενη. Έκαμε παρόμοια πράματα τζαι σε άλλες γυναίκες. Τζαι εμετάνοιωσα τζαι ως τωρά μετανιώνω που εν εκατάγγειλα. Που δεν εμπήκα εγώ μπροστά για να σταματήσει τούτο το τέρας. Που επέτρεψα να κάμει τζι άλλες γυναίκες να έρθουν στη δική μου τη θέση. Τούτος εν ο θαραλλέος μου ο εαυτός. Γιατί ο άλλος απλά εμμένει σε τζίνο που αποφάσισα τότε. Να μεν μιλήσω. Να μεν ταρακουνήσω την οικογένεια, τους φίλους, την κοινωνία. Να μεν βρεθώ φταίχτισσα τζαι δαχτυλοδειχτούμενη.»

«Μια “ανώδυνη εισβολή” στο σώμα μου»

«Ήμουν φοιτήτρια 22 χρονών. Ήταν ένα Σάββατο σε μια από τις πολύ μεγάλες φοιτητουπόλεις της Αγγλίας. Ήμασταν με τις φίλες μου χαρούμενες τζαι αμέριμνες. Επερπατούσαμε σε ένα που τους πιο κεντρικούς δρόμους, εγελούσαμε τζαι ετοιμαζούμασταν να πάμε σε ένα κλαμπ. Εν ήμουν ούτε προκλητικά ντυμένη, ούτε προκλητικά βαμμένη. Αντίθετα, εφορούσα ένα μακρύ, βαρύ παλτό γιατί ήταν πάρα πολύ κρύο στη βόρεια Αγγλία. Εχρειάστηκε όμως να πάω στο ATM για να πιάσω λεφτά.

Όπως εστέκουμουν, επέρασε ένας άντρας που πίσω μου, εσήκωσε πάνω το παλτό μου, έπιασε με σε σημείο που εν έπρεπε να με πειάσει τζαι μετά εξαφανίστηκε.

Εγώ απλά επάγωσα. Δεν ξέρω τι έκαμα. Εν αντέδρασα καν. Εγύρισα, είδα απλά τη σκιά του να φεύκει τζαι επάγωσα. Τούτο το πράμα εν ξέρω πως να το περιγράψω. Ήταν μια «ανώδυνη», θα μπορούσε να πει κάποιος, εισβολή στο σώμα μου. Χωρίς να προκαλέσω, χωρίς να εκτεθώ, χωρίς να κοιτάξω καν τούτον τον άνθρωπο που το έκαμε. Όμως μπορώ να ανακαλέσω στη μνήμη μου πόσο άσχημα ένιωσα! Πόση ανασφάλεια ένιωσα τζαι εσυνέχισα να νιώθω για πολύ καιρό τζαι πόσο εκτεθειμένη ένιωσα ως γυναίκα, αφού ένας άντρας εθεώρησε ότι έχει το δικαίωμα να σηκώσει το βαρύ παλτό που φορούσα, να χουφτώσει το πίσω μέρος του σώματος μου τζαι να εξαφανιστεί.»

«Όχι σημαίνει όχι»

«Έτυχε πολλές φορές να συζητήσω με φίλες μου για τις στιγμές που κάμνουμε σεξ χωρίς να το θέλουμε. Νομίζω ότι εν κάτι που όσο και να προσπαθήσεις, εν θα το καταλάβει ένας άντρας. Δεν μιλώ για βιασμό. Μιλώ για τζίνες τις φορές που δεν δίνεις τη συναίνεση σε κάποιον για να προχωρήσει.

Ο άντρας τις πιο πολλές φορές εν σε ρωτά «Θέλεις; Θέλεις να προχωρήσω;». Απλά θεωρεί τζείνη την ώρα ότι είσαι τζειαμέ για να ικανοποιήσεις τη δική του ορμή, τη δική του όρεξη τζαι για αυτό τον λόγο προχωρά τζαι κάμνει πράματα, χωρίς να επιβεβαιώνει τη δική σου συναίνεση. Άκουα παλιά να λεν τη φράση «Όχι σημαίνει όχι», τζαι ότι το «ναι» πρέπει να επιβεβαιώνεται συνεχώς τζαι εν εμπορούσα να το καταλάβω, μέχρι τη στιγμή που εβρέθηκα μέσα σε μια κατάσταση να πρέπει να ακολουθώ το τέμπο τζαι τις οδηγίες ενός άντρα που ήθελε να επιβεβαιώσει τη σεξουαλική του ορμή.

Απλώς ένιωσα πολλά φτηνή, πολλά καταπιεσμένη. Ένα αντικείμενο. Ένωσα δηλαδή το σώμα μου σαν αντικείμενο, κάτι το οποίο δεν με ευχαρίστησε τζαι κάτι το οποίο ακόμα τζαι σήμερα

που επέρασε αρκετός καιρός, όταν το σκέφτομαι προκαλεί μου θυμό. Οπότε τούτο εν μια μορφή βίας κατά των γυναικών η οποία συμβαίνει ακόμα τζαι μέσα σε γάμους που φαίνονται ευτυχισμένοι, ακόμα τζαι μέσα σε σχέσεις οι οποίες φαίνονται ευτυχισμένες. Τζαι εν πολλές οι γυναίκες που βρίσκονται στη θέση να νιώσουν αντικείμενο τζαι να ενδώσουν χωρίς τη συναίνεση τους σε μια σεξουαλική πράξη.»

2.4 Μαιευτική Βία

«Δεν είναι όλα όπως φαίνονται»

«Εν μια ιερή στιγμή, η στιγμή του τοκετού. Έτσι έμαθε η κοινωνία να λέει. Ότι εν μια όμορφη στιγμή για τη γυναίκα που θα γίνει μητέρα, που για πολλούς θα «εκπληρώσει το ρόλο της». Όμως η πραγματικότητα εν μακριά που τούτη την συνθήκη που περιγράφεται στα βιβλία, στις ταινίες τζαι σε όσα λέμε σε στιγμές ευφορίας.

Οι γυναίκες, κατά τη διάρκεια του τοκετού, τζαι εγώ εβίωσα το, δέχονται πολλή βία. Βία που τους μαιευτήρες τζαι τις μαιές οι οποίες εισβάλλουν μέσα στα γεννητικά τους όργανα με τρόπο βίαιο εστιθελικό. Βία που τους γιατρούς που αποφασίζουν ότι θα γεννήσουν με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο: Με καισαρική, χωρίς να χρειάζεται μια γυναίκα ή με τοκετό ακόμα και αν κινδυνεύει. Βία όταν ακούεις πάνω που το κρεβάτι που μόλις εγέννησες -τζαι έφερες στη ζωή ένα άνθρωπό- τον γιατρό να λέει στο σύζυγο σου ότι «Έραψα σου την! Έκαμα σου την τζαινούρκα», λες τζαι η γυναίκα εν ένα αντικείμενο που πρέπει να είναι στενό τζαι καινούριο για να μπορεί ο άντρας να ικανοποιεί τη σεξουαλική του ορμή, την σεξουαλική του επιθυμία. Τζαι τούτο το πράμα να το ακούεις όταν εσύ για 9 μήνες εκουβαλούσες ένα μωρό στη κοιλιά σου, επέρασες τα πάνδεινα τζαι στο σώμα σου τζαι στη ψυχολογία σου τζαι έρχεσαι στη στιγμή που φέρνεις ένα μωρό στον κόσμο τζαι ακούεις τούτο το πράμα. Κάτι το οποίο προφανώς δημιουργεί σου πληγή τζαι στη συνείδηση σου τζαι στη ψυχή σου τζαι προφανώς δηλητηριάζει κάθε επόμενη φορά που εν να βρεθείς σεξουαλικά με τη σύζυγο ή τον σύντροφο σου.»

2.5 Πολλαπλές Μορφές Βίας

«Μα ίνταλως εντύθηκες έτσι;»

«Ήταν όμορφος, ευγενικός, καλοντυμένος. «Ήβρες τον τέλειο. Είσαι τυχερή» ελέαν μου.

Εμείναμεν μαζί πολλά γλήορα που τους πρώτους θκυο μήνες...

Ένα Σάββατο εξυπνήσαμε τζαι είπα του πάω για ένα καφέ με τις φιλές μου... είχα τζαιρό να τις δώ. Επαινούσα όλο μου το χρόνο μαζί του...«Αγάπη μου, πήεννε αν θέλεις αλλά εν να χάσεις το δώρο σου...». Αν ήταν χειριστικός; Ρωτάς αν ήταν χειριστικός; Εν επήα ποττέ σε τζίνον το καφέ τζαι σε πολλούς άλλους.

Θυμούμαι μιν άλλη μέρα, ήμασταν σπίτι τζαι ήρθε ένα μήνυμα στο κινητό μου που ένα συνάδελφο. Εν το είδα καν. Εμαιίρεφκα. Θωρεί το τζείνος. Μα φυσικά τζαι έλεγχε το κινητό μου όποτε έθελε συνήθεια τοξική όπως εφάνηκε τζίνη την ημέρα. Βέβαια εγώ εν το σκέφτηκα ποτέ πριν άσχημα. Αφού εν είχα τίποτε να κρύψω. Είδε το μήνυμα τζαι σκοτεινίασε! Έγινε άλλος άνθρωπος. Άρκεψε φωνές: «Ποιος εν τούτος τζαι τι θέλει; Κάτι έκαμες για να σου στέλνει.» Εγώ επαλάβωσα. Φωνές ζιτιμασιές, ελάλεν συνέχεια ότι κρύφκω του πράματα ότι έχω φίλο τζαι ότι εννα τον κάμω ρεζίλι. Εσταμάτησα να απαντώ. Ότι τζαι να λάλουν ήταν μάταιο. Δεν άκουε. Ήταν θολωμένος.

Την επόμενη μέρα είπα το της μάμμιας μου. «Πρόσεχε αγάπη μου, μεν τον προκαλείς! Έδωκες δικαιώματα σημαίνει. Σινάχτου λλίιο» Μα που ίντα πράμα να συναχτώ; Εδαιρωτούμουν τζι εγώ. Ήταν να σπάσει ο νους μου τι έκαμα. Ντάζει λαλώ ήταν μια ασησημη στιγμή. Ούλλα τα ζευκάρκα έχουν.

Μετά αρκέψαν άλλα. Σαν να και τζίνο το μήνυμα ήταν το σημείο μηδέν μιας ακατανόητα καταπιεστικής συμπεριφοράς... «μα τι εν τούτο που έβαλες;» «μα ίνταλως εντύθηκες έτσι;» «τούτο εν κοντό, το άλλο εν στενό», «εν τζαι να θωρεί ο καθένας τες ζάμπες της γεναίικας μου», «είσαι δική μου. Μόνο δική μου. Άκουσες;». Εν έθελα να πηαίννω πούποτε. Αλλα τζαι που την άλλη ούτε σπίτι έθελα να μινίσκω, αφού άλλο που τσακκωμούς έν είχαμε. Η συμπεριφορά του εσυνέχισε να είναι καταπιεστική, βίαιη αλλά δεν εσήκωσε σιερι.

Εν να μου πείτε η τρομοκρατία, οι εκβιασμοί, οι φωνές τζαι οι ξιτιμασιές εν ναιν βία; Φυσικά τζαι είναι! Μια βία υπόγεια, που τες παραπάνω φορές δεν μπορείς να τη δικαιολογήσεις, γιατί δεν αφήνει σημάθκια στο σώμα τζαι νομίζουν ούλλοι πως ούτε στη ψυσιή αφήνει. Πολλοί θα σου πουν «Σιγά! Τι σου έκαμε; Έβαλε σου απλώς τες φωνές. Μην τον λαμβάνεις υπόψη!» Αλλά για σένα, για σένα που είσαι θύμα τούντης συμπεριφοράς εν ναιν έτσι. Οι μέρες σου αλλάζουν, σκοτεινιάζουν! Ζεις συνέχεια με το φόβο τζαι κάθε σου βήμα ή απόφαση, που τες πιο μιτσιές ως τες πιο μεγάλες γίνονται με κριτήριο την αντίδραση του καταπιεστή σου. Ο ύπνος γίνεται μαρτύριο, ο ξύπνιος χειρότερα. Θυμώνεις με τον εαυτό σου, που δεν αντιδράς, που δεν σηκώνεσαι να φυγεις. Που δεν τελειώνεις τούτη την υπόθεση. Δεν εκτιμάς τον εαυτό σου. Ένα εαυτό έρμαιο στα χέρια του. Στα χέρια ενός εγκληματία του οποίου η συμπεριφορά εν αποδεκτή που μεγάλο μέρος της κοινωνίας. Τζαι κάπως έτσι καταντάς να είσαι μια σκια τζίνου που ήσουν... Τζι ας μεν μπορούν να δούν τα σημάθκια στο σώμα σου.»

«Έφα κάμποσο ξύλο τζείνη τη μέρα. Έν έφακαλα άχνα.»

«Εγώ ήρθα στην Κύπρο για να έβρω μια αξιοπρεπή δουλειά τζαι εβρέθηκα δέκα μέρες μετά νεκρή στο πεζοδρόμιο.

Έφνα που τη Ρωσία. Πολλή φτώσσεια τζαι δύσκολες συνθήκες ζωής. Είχα πάντα όμως μια μεγάλη αγάπη. Τον χορό. Μόνο άμαν εχόρεφκα ήμουν πραγματικά εγώ. Στεναχωρεμένη, χαρούμενη, απελπισμένη, πάντα εχορεφκα. Τζαι έγινα χορεύτρια.

Στα 21 μου επήρα την απόφαση να φύω που τη χώρα μου. Τζίνον τον τζαιρό ακούαμε πολλά για μια παραδεισένια χώρα. Την Κύπρο. Εβρέθηκα ζαφνικά μέσα σε ένα κύκλωμα το οποίο με έφερε στην Κύπρο με βίτζα καλλιτέχνιδας. Θυμάστε που είχε βίτζα καλλιτέχνιδας; Που ήταν δηλαδή νόμιμο να έρκουνται γυναίικες που το εξωτερικό, γυναίικες που είχαν ανάγκη να εργαστούν τζαι να τις ρίχνουν σε καμπαρέ, χωρίς να έχουν δικαίωμα να φύγουν; Να πηαίννουν οι Κυπραίιοι, να πληρώνουν τους πάτρονους, να κάμνουν σεξ με γυναίικες που δεν εθέλαν τζαι να φεύκουν;

Ε εγώ ήμουν μια που τζίνες. Μωρό. 21 χρονών. Ενόμιζα ότι με εφέρον στην Κύπρο για να δουλέψω ως χορεύτρια. Να κάμω τζίνο που αγαπώ τζαι να πιάσω κάποια λεφτά, να ζήσω μια ζωή καλλύττερη.

Τι να σου πω... πόθεν να αρκέψω; Εβρέθηκα σε ένα χώρο σκοτεινό. Βρωμιά, πολλή βρωμιά. Ποτά τσιάρα μουσική τζαι κόσμος... Πολλός κόσμος. Μόνο άντρες. Κάπως μεγάλοι. Κάπως παράξενοι. Είχα να κάμω με ένα τύπο γεροδεμμένο ο οποίος ήταν ταυτόχρονα πολλά επιθετικός τζαι πολλά διαχυτικός μαζί μας. Ετράβαν μας τζαι εφίλαν μας, λες τζαι εδώκαμε του το δικαίωμα. Εμένα τζαι άλλες γυναίικες που ήμασταν μέσα σε τζίντο μαύρο τζαι σκοτεινό

δωμάτιο. Την γλώσσα δεν την εκαταλάβαινα. Θυμούμαι έπιασε μου τζαι το διαβατήριο μου τζαι ότι χαρτιά είχα τζαι είπαν μου ότι χρωστώ τους λεφτά τζαι πως έπρεπε να τους ξεπληρώσω που μου ήβραν δουλειά. Εδώκαν μου ένα δωμάτιο τζαι τότε εκατάλαβα ότι θα με πουλούσαν. Βρέθηκα να είμαι που χορεύτρια πουτάνα. Όποτε άνοιξε η πόρτα έτρεμα. Έρτεν ο πρώτος. Κόμα θυμούμαι τη μυρωδικιά του, τα σσιέρκα του, την ανάσα του... Απελπισία, θυμός. Επήα να αντιδράσω. Μα ίνταλως ετόλμησα να αντιδράσω; Έφα ξύλο τζείνη τη νύχτα, πολύ ξύλο...

Μετά που κάποιες μέρες, εν ξέρω πως, εκατάφερα να φύω που τζίνη την κόλαση. Κανένας εν πρέπει να ζει έτσι. Καμιά εν πρέπει να ζει έτσι. Θυμούμαι έφνα τζαι εβούρουν, εβούρουν λες τζαι έξερα που πάω. Μα εν έξερα. Απλά εβούρουν να γλυτώσω που τούντο κακό. Με κάποιο τρόπο εκατέληξα στην Αστυνομία. Επήα να τους καταγγείλω. Να έβρω το δίκαιο μου! Σε ποια χώρα μπορεί κάποιος να σε έσει κλειδωμένη σε ένα δωμάτιο, να φέρνει άντρες να σε βιάζουν τζαι να πιάνει λεφτά τζαι τούτο το πράμα να εν νόμιμο;

Μπαίνω μέσα τζαι μετά που λίο η αστυνομία εκάλεσε τζαι ήρθαν τζίνοι που τους οποίους επροσπάθησα να ξεφύγω. Τζαι εστείλαν με πίσω. Πίσω μαζί τους. Εν πιστέφκετε α; ξέρω το. Εν χωρεί ούτε στη λογική ούτε στη δικαιοσύνη τούτο το πράμα που σας περιγράφω. Ένας άνθρωπος να είναι ιδιοκτήτης ενός άλλου ανθρώπου τζαι να ορίζει τη ζωή τζαι το θάνατο του.

Έφα κάμποσο ξύλο τζείνη τη μέρα. Έν έφκαλα άχνα. Έμουν δυστυχισμένη τζαι απελπισμένη.

Οι επόμενες μέρες ήταν γεμάτες ξύλο, απειλές, βιασμούς. Τζαι αν θέλετε να μάθετε πως τελειώνει η ιστορία μου... Εβρέθηκα πεθαμμένη πάνω σε ένα πεζοδρόμιο. Η υπόθεση μου αποτελεί μάλιστα υπόθεση ορόσημο για το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Oxana Rantseva. Ρωσσίδα. Χορεύτρια. 21 ετών. Νεκρή σε πεζοδρόμιο.

Κάποιοι είπαν ότι έπεσα στην προσπάθεια διαφυγής. Άλλοι πως με εσκοτώσαν – εσπρώξαν με τζαι έπεσα. Τζι εγώ ξέρω πως ήμουν θύμα, όπως τζαι εκατομμύρια γυναίκες στον κόσμο. Θύμα της πιο απεχθούς μορφής εμπορίας. Της σωματεμπορίας.»

«Να βλέπεις την ζωή αισιόδοξα...»

«Εμεγάλωσα σε μια οικογένεια που ο παπάς μας πάντα είχε το πάνω χέρι τζαι ο τελευταίος λόγος ήταν ο δικός του. Ούλλες τις αποφάσεις που αφορούσαν τον καθένα μας μες στο σπίτι, ο παπάς μας τις έπαιρνε τζαι εμείς οι υπόλοιποι απλά υπακούαμε. Με τούτα τα πρότυπα εμεγάλωσα. Τούτο το μοτίβο εκράτησα υποσυνείδητα σε όλη μου τη ζωή. Να υπακούω, να ανέχουμαι τζαι να προσαρμόζουμαι στις συμβουλές των αντρών για να επιβιώνω.

Όταν ήμουν 18 χρονών, μόλις ετέλειωσα το σχολείο δηλαδή, αποφάσισα να πάω έξω για σπουδές. Που μικρή είχα βάλει στόχο ότι ήθελα να τελειώσω μηχανολογία τζαι να έβρω μια καλή δουλειά πάνω στον κλάδο μου για να εξασφαλίσω ένα καλό μισθό τζαι να μπορώ να πραγματοποιώ τα όνειρα μου. Η αλήθεια τον καιρό τον δικό μου εφάνταζε παράξενο μια κοπέλα να θέλει να τελειώσει μηχανολογία. Όλοι ελέαν μου ότι εν δουλειά για άντρες. Αλλά εμένα άρεσκε μου τζαι είχα τζαι είχα πείσμα μέσα μου τζαι ήθελα να τα καταφέρω. Ευτυχώς σε τούτη μου την απόφαση ήταν σύμφωνος τζαι ο παπάς μου, επομένως εμπορέσα να πραγματοποιήσω με ευκολία τούτο που έβαλα στόχο αρκετά χρόνια πριν! Κάπως έτσι, εμετακόμισα για 6 χρόνια στην Ολλανδία τζαι συγκεκριμένα στο Ρότερνταμ σε ένα που τα καλύτερα πανεπιστήμια της πόλης. 4 χρόνια πτυχίο τζαι 2 μεταπτυχιακό. Έμουν πάρα πολλά χαρούμενη! Έκαμνα κάτι που αγαπούσα τζαι τούτο εβοήθησε με να τελειώσω το πανεπιστήμιο με άριστα.

Επέρασα πολλά ωραία κατά τη διάρκεια των σπουδών μου... αλλά όπως λαλούμε όλα τα ωραία κάποτε τελειώνουν έτσι έγινε τζαι με εμένα! Έπρεπε τζαι ήθελα να έρτω πίσω στον τόπο μου. Έτσι τζαι έκαμα. Ήρτα στην Κύπρο, εκατάφερα να έβρω μια πολλά καλή δουλειά τζαι να είμαι οικονομικά ανεξάρτητη! Άρεσκε μου που επένδυα στη δουλειά μου τζαι που αποκτούσα νέες γνώσεις. Ήμουν ευτυχισμένη με τούτα που είχα! Η ευτυχία μου όμως εν εκράτησε για πολύ καιρό... Τζαι τζειαμέ που ένιωθα ότι τα είχα ούλλα, ξαφνικά έχασατα, χωρίς να καταλάβω ποτέ το πως τζαι το γιατί... το γιατί το επέτρεψα να γίνει! Γιατί ανέχουμουν τούτα ούλλα που εβίωνα.

Δύο χρόνια μετά την επιστροφή μου που το εξωτερικό εγνώρισα ένα παιδί. Ένα ψηλό, όμορφο γαλανομάτη. Τότε ήταν ο καλύτερος. Ο πιο ευγενικός τζαι καλότροπος. Ούλλοι ελαλούσαν μου ότι ήβρα τον καλύτερον. Η αλήθεια είναι ότι τότε έδειχνε μου την αγάπη του με κάθε τρόπο. Ήταν συνέχεια δίπλα μου. Τζαι κάπως έτσι στον ένα χρόνο αποφασίσαμε να αρραβωνιαστούμε, ενώ μετά που 2 χρόνια επαντρευτήκαμε τζαι αποκτήσαμε τζαι ένα μωρό, τον Δημήτρη μας.

Ήμασταν πολλά ευτυχισμένοι, όπου τζαι αλλάξαν όλα. Εν ξέρω το πως, ούτε το γιατί. Όντως τα δεσμά του γάμου εν ικανά να αλλάζουν κάποιος, τζαι που ο καλύτερος άνθρωπος να γίνει ο χειρότερος εφιάλης; Εν καταλαβαίνω πραγματικά! Όμως έτσι έγινε. Τούτο το καλό το δίμετρο παλικάρι εμεταμορφώθηκε στον μεγαλύτερο μου φόβο τζαι εκατάφερε να με καταστρέψει. Εν σαν να επέσαν οι μάσκες μετά τον γάμο μας. Εν με άφηνε να πάω δουλειά. Απαγόρευσε μου το. Εννοείται ότι είχα αντισταθεί τότε, γιατί ήταν πολλά σημαντική η δουλειά για εμένα, αλλά έφτασε σε σημείο να πάει να έβρει τον μάστρο μου τζαι να τον απειλήσει ότι αν δεν με απολύσει που την δουλειά εν να κάμει κακό στην οικογένεια του. Επομένως εν εμπορούσα να κάμω αλλιώς. Υπάκουσα... έτσι τζαι αλλιώς τούτο έμαθα να κάμνω που μικρή με τον παπά μου. Τζαι επειδή εν είχα δουλειά, εν είχα ούτε λεφτά τζαι άρα ήμουν πλήρως εξαρτημένη οικονομικά που τζίνον, τζαι εγώ τζαι το μωρό μας. Μετά που λίγο καιρό τζαι αφού ησηχάσαν λίγο τα πράγματα με την απόλυση μου, εξεκινήσαν άλλα.

Κάθε φορά έπειθα τον εαυτό μου ότι θα ήταν η τελευταία φορά. Κάθε φορά έρκετουν κοντά μου μετανιωμένος τζαι έλεε μου πόσο με αγαπούσε, μετά που λίες μέρες εγεννιέτουν κάτι άλλο, τζαι κάτι άλλο τζαι κάτι άλλο. Τζαι κάπως έτσι επεράσαν 15 ολοκληρα χρόνια. 15 ολοκληρα χρόνια υπέμενα τζαι ανέχουμουν την βίαη του συμπεριφορά, τα χυδαία του λόγια, το εγκλεισμό στον σπίτι που μας υπέβαλλε τζαι εμένα τζαι του Δημήτρη μας τζαι μετέπειτα της μάμας μου που έμενε μαζί μας, λόγω του ότι εχάσαμε τον πατέρα μου, τα μεθύσια του, τις φιλενάδες του, τη σωματική, τη λεκτική τζαι τη σεξουαλική βία.

«Αγαπώσε» έλεε μου. «Γι' αυτό τα κάμνω τούτα ούλλα, για να είσαστε ούλλοι καλά τζαι προπάντων εσύ η γυναίκα μου. Θέλω να σε προστατεύω». Εκλείδωνε μας σπίτι ούλλους μαζί τζαι έφεφε... ούτε στο supermarket εν μας άφηνε να πάμε να ψωνίσουμε για το σπίτι. Τίποτε εν μας άφηνε να κάμουμε. Αλλά τότε ενόμιζα ότι εγώ έφταια για τούτα ούλλα... ότι εγώ επροκαλούσα την συμπεριφορά του, γιατί ενώ τζείνος επροσπαθούσε για τα πάντα, για το καλό της οικογένειας όπως συχνά μου εξέφραζε, εγώ ήμουν ιδιότροπή, αντιδραστική τζαι εν εκτιμούσα τούτα ούλλα που έκαμνε για εμάς.

Κάθε νύχτα που έρκετουν σπίτι μετά τη δουλειά έτρεμα... Έτρεμα που τον φόβο μου γιατί ήξερα... ήξερα τι θα μου έκαμνε τζαι στην προσπάθεια μου να προστατέψω τον γιο μας τζαι την μάνα μου ανέχουμουν εγώ. Ανάγκαζεμε να κάμνω πράματα που εγώ εν ήθελα, με την δικαιολογία ότι τζείνος κάμνει τα πάντα για εμένα τζαι εγώ πάντα είμαι αρνητική. Έκαμνε μου

ψυχολογικό πόλεμο για να υποκύψω στις επιθυμίες τζαι τα θέλω του, έστω τζαι αν ήταν να με εξευτελίσει, έστω τζαι αν ήταν να με πονέσει σωματικά τζαι ψυχολογικά. Εν τον ένοιαζε.

Ωσπου τζαι μια καλή ημέρα, αποφάσισα ότι εν μπορώ να ζω έτσι. Ήμουν αποφασισμένη ότι μόλις επιστρέψει που τη δουλειά εν να πατήσω πόδι τζαι εν να επαναστατήσω χωρίς να υποκύψω. Χωρίς δισταγμό τζαι πισωγυρίσματα. Καλά να με βασανίζει εμένα, αλλά οι τζαι το μωρό τζαι την μάνα μου... τι του εφταίαν τζαι εσυμπεριφέρουν έτσι; Ήμουν αποφασισμένη να το κάμω για την μάνα μου τζαι για τον γιό μου.

Είδα το ρολόι που εκόντεφκε να πάει 18:00. Έκατσα στο σαλόνι να τον περιμένω. Συνήθως ως τις 18:15 έφτανε σπίτι. Σε λίο, άκουσα τα κλειδιά να μπαίνουν στην πόρτα. Εσηκώστηκα. Επροσπάθησα να νιώσω ότι τα πόδια μου πατούν καλά στη γη τζαι επαναλάμβανα συνέχεια στο μυαλό μου «Μπορείς, μπορείς να το κάμεις... Μπορείς». Χωρίς να το σκεφτώ εξεκίνησα να φκάλλω που μέσα μου διάφορα. Είπα όλα όσα με απασχολούσαν. Ούλλα όσα είχαν πρώτη θέση στις σκέψεις μου τα τελευταία 15 χρόνια. Τα παράπονα μου, την αδικία που ένιωθα μέσα μου. Εφώναζα, έκλαια, εχτυπιούμουν. Επερίμενε με να τελειώσω τζαι μετά... τζαι μετά εκατάλαβα ότι έκαμα χειρότερα τα πράματα από ότι ήταν. Το ξύλο που μου έδωκε ήταν απερίγραπτο.

Ο γιός μας τότε ήταν 10 χρονών... τζείνη τη νύχτα άκουσε τζαι είδεν τα πάντα. Άκουσε τζαι είδε πράματα που υπό κανονικές συνθήκες εν θα έπρεπε. Τζαι όμως είδε τα τούτα ούλλα τζαι είχε τζαι τη δύναμη να μας σώσει τζαι να μας φκάλει που τούτο το μαρτύριο. Ο Δημητράκης μας έσωσε μας. Τζείνη τη νύχτα εκάλεσε βοήθεια. Εκατάφερε να καλέσει βοήθεια τζαι να δώσει ένα τέλος στο μαρτύριο που επερνούσαμε. Την επόμενη κιόλας μέρα, που έλειπε ο άντρας μου που τη δουλειά, ήρταν τζαι εφκάλαν μας που μες το σπίτι που μας είχε κλειδωμένους. Επήραν μας σε ένα καταφύγιο στο οποίο εμείναμε τζαι εγώ τζαι η μάνα μου τζαι ο Δημήτρης μας για έξι μήνες περίπου. Που τότε άλλαξε η ζωή μας. Σίγουρα ήβραμε μπροστά μας πολλές δυσκολίες τζαι εμπόδια. Σίγουρα επεράσαμε που χίλια κύμματα, αλλά σήμερα είμαστε καλά.

Επεράσαν χρόνια για να καταλάβω τζαι να αντιληφθώ ότι εν είμαι εγώ που έφταια τζαι ότι εν είμαι εγώ που επροκαλούσα τούτη την κατάσταση. Ήταν δύσκολο μου... αμφισβητούσα τον εαυτό μου. Αλλά με την βοήθεια της οικογένειας μου, αλλά τζαι των ειδικών ήβρα ξανά τα πόδια μου. Εκατάφερα να δω τζαι να βρω ξανά τις δυνάμεις μου. Εκατάφερα με την βοήθεια διαφόρων οργανισμών τζαι φορέων να πάρω την κηδεμονία του Δημήτρη μου πλήρως τζαι να αλλάξω επαρχία. Εκατάφερα να αποκτήσω τη δική μου δουλειά τζαι παράλληλα να στείλω τον Δημήτρη μου για σπουδές στο εξωτερικό που τόσο πολλά επιθυμούσε.

Η βία έχει πολλά πρόσωπα με διάφορα αποτελέσματα. Υπάρχουν όμως τζαι περιπτώσεις που οι γυναίκες μπορούν να αλλάξουν την ζωή τους! Τζαι τούτο εν αποδεικνύεται μόνο που την δική μου ιστορία, αλλά τζαι που πολλές άλλες που οι γυναίκες εκαταφέραν να ξεφύγουν που την κακοποίηση. Το μόνο που προϋποθέτει είναι μια γυναίκα να πιστέψει τζαι να ξαναδεί τον εαυτό της. Ποια ήταν τζαι είναι πραγματικά τζαι οι ποια έγινε μέσα στην κατάσταση της.»

ΚΥΠΡΟΣ 1974

«Η μεγάλη λέξη»

Όταν το ποίημα πει τη μεγάλη λέξη
μονομιάς τα όπλα σταματάνε
λέξη με φωνή από
χυμένο αίμα και κραυγή πόνου
λέξη που προφέρεται από τη χορωδία των νεκρών
κι από το εξορισμένο πλήθος της ιστορίας.
Από ένα λουλούδι θα ψιθυριστεί
από το σύννεφο που κλαίει στον ουρανό
από τα εκστασιασμένα κύματα της θάλασσας
και από τα παιδιά που δεν θέλουνε να πάνε στον στρατό.
Εκείνη τη μέρα, ένας νέος έρωτας θα αναδυθεί
απ' τους θαλάσσιους αφρούς
απροσδιόριστης εθνικότητας.
Ο πόλεμος θα πεθάνει από ντροπή
καθώς η σιωπή θα παίρνει εκδίκηση από την ιστορία
και οι μαγικές λέξεις
θα φιλήσουν τον άνεμο της αγάπης.
Αν η προδοσία στη μισή πατρίδα
φτάσει σε ολόκληρη
ο εθνικισμός θα σε κάνει
να σε προδώσω.

Νεσιέ Γιασίν

3.1 Ιστορική Πραγματικότητα

Σε αυτή την έκδοση, περιλαμβάνεται μια ξεχωριστή ενότητα από ιστορίες που αφορούν την περίοδο του 1974. Συγκεκριμένα, στο παρόν εγχειρίδιο γίνεται προσπάθεια αποτύπωσης ιστοριών βιασμού στις οποίες υπήρξαν θύτες και θύματα και από τις δύο κοινότητες της χώρας μας. Είναι γεγονός πως οι βιασμοί έναντι των γυναικών αποτελούσαν όπλο πολέμου που χρησιμοποιήθηκε τόσο από τους Ε/Κ, όσο και από τους Τ/Κ την περίοδο του 1974, έχοντας ως στόχο να πλήξουν την αξιοπρέπεια του αντιπάλου, μέσω του βιασμού των γυναικών.

Το πρόβλημα των βιασμών του 1974, αποτελεί ένα καλά κρυμμένο και ευαίσθητο θέμα, το οποίο ποτέ δεν είδε το φως της δημοσιότητας, αφού η πατριαρχικά δομημένη συλλογική συνείδηση επιλέγει να αποκρύπτει αυτές τις επιπτώσεις του πολέμου. Για τον λόγο αυτό, για τις γυναίκες του πολέμου, εκείνων που έπεσαν θύματα βιασμού, η εξιστόρηση του τραύματος κάθε άλλο παρά εύκολη είναι, αφού αυτό συνεπάγεται με τον κοινωνικό στιγματισμό, εξοστρακισμό και αποκλεισμό τους. Ωστόσο παρόλη την μυστικοπάθεια και προσπάθεια απόκρυψης των βιασμών, πολλές γυναίκες μοιράστηκαν την ιστορία τους και τα δεινά που βίωσαν και μαζί με τις εξ ακοής μαρτυρίες, οι γυναίκες θύματα του πολέμου υπολογίζονται σήμερα σε τριψήφιους αριθμούς.

Για τους σκοπούς του προγράμματος “Her Story” και για την επίτευξη προβολής των ιστοριών αυτών επιλέχθηκε όπως πραγματοποιηθούν συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες. Η απόφαση αυτή λήφθηκε με απώτερο στόχο την προστασία και την διαφύλαξη προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων των γυναικών, όπως επίσης και την αποφυγή της όποιας ταυτοποίησης τους με γεγονότα.

Η προσπάθεια καταγραφής ιστοριών βιασμού στην συγκεκριμένη έκδοση αποτελεί φόρο τιμής και αναγνώρισης των μεγάλων δυσκολιών και του τραύματος που βιώνουν οι γυναίκες τόσα χρόνια.

3.2 Ιστορίες Βίας 1974

3.2.1 «Ένας ήταν ο στόχος τζαι τούτος ήμουν εγώ»

Θυμούμαι. Ήταν Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου 1974. Εμείνισκα στον καταυλισμό προσφύγων με την μάνα μου τζαι την αρφή μου την μιτσιά που ήταν 16 χρονών. Εγώ ήμουν 18 χρονών, παντρεμένη τζαι έγκυος 5 μηνών. Για τον παπά μου τζαι τον άντρα μου εν είχαμε νέα. Εφύαν που σπίτι μόλις ξεκίνησε ο πόλεμος. Εκαλέσαν τους που τον στρατό να παν να πολεμήσουν. Ήταν τζαι οι θκιο στην πρώτη γραμμή. Όμως εν εξέραμε που ήταν, ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος. «Αγνοούνται» είπαν μας. Κανένας εν ήξερε να μας πει που ήταν. Ούλλη μέρα θυμούμαι ανοίσαμε το ράδιο, εκάμαμε προσευχές με την ελπίδα ότι εν θα ακούσουμε τα ονόματα τους στη λίστα των αποθανόντων. Τζείνην όμως την θκιαολεμένη μέρα ακούσαμε...Ακούσαμε τα ονόματα τους στο ράδιο. Το ένα όνομα κάτω που το άλλο. Ήταν 9 Σεπτεμβρίου 1974. Αθυμούμαι το ως τώρα. Αλλά πε μου, ήνταλος να μεν το αθυμάσε; Έχασα τζαι τον τζύρη τζαι τον άντρα μου μέσα σε 3 δευτερόλεπτα που ανακοίνωνε τα ονόματα τους η εκφωνήτρια στο ράδιο. Έχασα την γη κάτω που τα πόθκια μου. Εν ήξερα τι να κάμω. Πως να αντιδράσω τζαι τι να σκεφτώ. Εβόβωσα. Ούτε δάκρια εν ετζοιλούσαν. Εστεγνώσαν τζαι τζείνα, όπως εστεγνώσε τζαι έσβησε το φως της ζωής μου μέσα σε 3 δευτερόλεπτα. Η μάνα μου τζαι η αρφή

μου ήταν δίπλα μου. Εκλαίαν. Εσπαρταρούσαν. Επονούσαν. Εφοούνταν. Έβλεπα το στα μάθκια τους. Καταραμένη μέρα. Μέσα σε 5 λεπτά επεράσαν ούλλες οι εικόνες τζαι οι αναμνήσεις που είχα μαζί με τα πρόσωπα που μόλις έχασα. Σκέφτομαι το μωρό που ακόμα εν εγέννησα... εν να το φέρω στον κόσμο ορφανό τζαι που πατέρα τζαι που παππού...

Τούτες οι σκέψεις εγυρίζαν μες το νου μου ούλλη μέρα. Εν είχα όρεξη καθόλου. Εν ήθελα να μιλώ κανενού. Με φαΐ με νερό εν εγύρευσα, ώσπου τζαι ήρτεν ένας γείτονας μας τζαι είπε μας ότι ήρτεν το συσσίτιο στον καταυλισμό. Αναγκαστικά έπρεπε να πάω για να μεν μείνει ατάηστη η αρφή μου η μιτσιά. Η γραμμή στο συσσίτιο ήταν τεράστια, ενώ γυρών που την γραμμή εκαραδοκούσαν τούρτζιοι στρατιώτες. Εν να με ρωτήσεις τι εκάμναν τζειαμέ. Έρχουνταν με την αφορμή ότι ελέγγαν την περιοχή, αλλά ο σκοπός τους ήταν άλλος. Εθκιαλέαν.. εθκιαλέαν κορίτσια τζαι γυναίκες τις οποίες εκλέφκαν τις νύχτες για να ικανοποιηθούν. Εν τζαι εμπορούσες να τους αρνηθείς. Αν ήσουν καμιά επαναστάτρια απειλούσαν σε ότι εν να σκοτώσουν τους δικούς σου. Εβάλλαν σου τα θκιο σου πόθκια μέσα σε ένα παπούτσι. Τζαι αν εσουνέχιζες, εδιούσαν σου ξύλο ώσπου να κάτσεις έναν τόπο...

Μετά που αρκετή ώρα ήρτε τζαι εμένα η σειρά μου να πιάσω φαΐ. Την ώρα που επήαινα σπίτι σσυφτή τζαι κλαμένη, άκουα που πίσω μου κατσιαρισμούς σαν να τζαι κάποιος ακολούθαν με. Εγύρισα πίσω τζαι ώσπου να καταλάβω τι εγίνετον αρπάξαν με χωρίς να το καταλάβω θκιο τούρτζιοι στρατιώτες, ακινητοποιήσαν με, εβάλλαν με σε ένα αυτοκίνητο τζαι εφύαμε. Το μόνο που θυμούμαι να έκαμνα ήταν να φωνάζω, χωρίς να πετύχω τίποτε. Όταν εκατάλαβα τι έγινε εκατσα ήσυχη μες το αυτοκίνητο τζαι έβλεπα τους φοητσιασμένη. «Που με παίρνετε; Τι εν να μου κάμετε; Είμαι έγκυος! Πάρτεμε έσσο μου! Θέλω να πάω έσσο μου». Ήθελα να τους το φωνάζω, αλλά εν έφκαινε μιλιά που τον φόβο μου. Κατά βάθος ήξερα τι θα μου εκάμναν, αλλά εν ήθελα να το πιστέψω.

Οδηγούσαν πολλή ώρα ώσπου να φτάσουμε στο «κατάλληλο σημείο». Ναι... τζείνο το σημείο... Κάτω που μια τερατσιά... τζειαμέ που ήταν να κάμουν το κέφι τους. Είχε τζαι άλλους στρατιώτες τζειαμέ στο σημείο, αλλά ένας ήταν ο στόχος τζαι τούτος ήμουν εγώ. Τούτοι ούλλοι ήταν να παίξουν με την ψυχολογία μου, το σώμα μου, τις αντοχές μου. Ούτε τους έκοφτε ότι ήμουν έγκυος. Εσύραν με κάτω που το δέντρο, εδύσαν με για να μεν μπορώ να κλοτσώ, να αντιδρώ τζαι να τους φύω. Έρκετον ένας ένας, ικανοποιήτον τζαι οι υπόλοιποι γυρώ μας να φωνάζουν τζαι να γιουχαίζουν. Ήταν τόσο φουσκωμένη η οργή μέσα μου. Θυμούμαι να πονώ, να κλαίω, να φωνάζω. Ασελγούσαν στο σώμα μου με τόσο πάθος τζαι αγριότητα. Ποιος τους έδωκε το δικαίωμα; Ενεκάτσιασα τους ούλλους. Έναν έναν. Θυμούμαι ακόμα τις κακάσχημες, ειρωνικές φάτσες τους. Θυμούμαι τους να εν πουπάνω μου, να γελούν, να κάμνουν χυδαία σχόλια τζαι να με περιπαίζουν. Ένιωθα τόση αηδία μέσα μου.

Μετά που ώρες επήραν με πίσω στον καταυλισμό. Αφήκαν με αρκετά μακριά που τη σκηνή που εμεινίσκαμε. Ήμουν διαλυμένη τζαι ταλαιπωρημένη, τόσο σωματικά, όσο τζαι ψυχικά. Εκόντεψα της σκηνής περπατητή. Είδα την μάνα μου τζαι την αρφή μου που μακριά. Είδαν με τζαι τζείνες. Εξεκινήσαμε να κλαίμε τζαι οι τρεις. Εβούρησα πάνω τους όσον πιο γλήορα εμπορούσα. Η μάνα μου εκατάλαβε... Αγκάλιασα τες τζαι που τότες εν τις άφηκα ποττέ ξανά...

Τζείνη την καταραμένη μέρα εκατάλαβα ότι εν έχασα μόνο τον άντρα τζαι τον τζύρη μου, αλλά έχασα τζαι την αξιοπρέπεια μου.

3.2.2 «Νεκρά όνειρα μικρών ψυχών...»

Ήμουν 13 χρονών τότε. Το 1974. Εμείνησκα μαζί με τον παππού τζαι τη γιαγιά μου στο χωρκό. Η μάνα μου τζαι ο τζύρης μου ήταν στην Αγγλία. Εδουλέφκαν τζικάτω. Αφήκαν με στην Κύπρο, για να τελειώσω το σχολείο τζαι μετά να πάω να τους έβρω στα ξένα, να σπουδάσω, να έβρω μια καλή δουλειά τζαι «Ένα καλό παιδί να παντρευτώ», όπως μου έβαλεν ευτζή πάντα η γιαγιά μου. Ήταν η πιο μεγάλη επιθυμία της γιαγιάς μου. Να έβρω ένα όμορφο παλλικάρι να αρμαστώ για να με προσέχει. Σπουδαία, μορφωμένη γεναίκα η γιαγιά μου. Πάντα εθαύμαζα την τζαι αγάπουν την την μακαρίτισσα. Ήταν το πρότυπο μου. Είχα τζαι το όνομα της... Πάντα εκαπάρτιζα δίπλα της! Τζείνη με ανάγιωσε. Ο παππούς συνήθως ήταν στα χωράφκια αμμά τζαι τζείνον αγάπουν τον. Τέλοσπαντων... Εγώ τζείνο τον τζαιρό ονειρεύκουμουν να τελειώσω το σχολείο, να πάω να σπουδάσω τζαι να παντρευτώ. Τζαι όσο τα ονειρεύουμουν εγώ τούτα ούλλα, μιτσιά τζαι ονειροπόλα, η μοίρα εγέλαν. Πρώτα το πραξικόπημα, μετά η εισβολή στη χώρα μας. Φτώχεια, εξαθλίωση, αγριότητα, πείνα, αγνοούμενοι, νεκροί άνθρωποι, αλλά τζαι νεκρά όνειρα μικρών ψυχών...

Μετά το πέρας των θκιο εφτομάδων του πολέμου του 1974, εγώ η γιαγιά μου τζαι ο παππούς μου ήμασταν ακόμα στο χωρκό. Εγκλωβιστήκαμε. Η γιαγιά ελάλεν του παππού να φύουμε να προστατευτούμε, αλλά ο παππούς εν εδέχετο να εγκαταλείψουμε το σπίτι μας τζαι τους γειτόνους μας. Έθελε να τους προστατέψει ούλλους. Είχε το τζαι σαν παράπονο θέμας. Θυμούμαι τον πάντα να λαλεί «Εν θα φύουμε Αντρολλού που έσσω μας. Εγιά δαμέ εγεννήθηκα τζαι αναγιώθηκα τζαι δαμέ εν να πεθάνω». Εν ήθελε να εγκαταλείψει τον τόπο του. Έτσι τζαι εμείς εν είχαμε άλλη επιλογή. Εμίλησε ο μάστρος του σπιθκιού. Τζαι τότες εν τζαι εμπορούσε να αντιμιλήσει. Ο λόος του αντρός ήταν τελεσίδικος. Εμείναμε τζειαμέ. Υπομέναμε. Ούλλη μέρα εφοούμασταν για τη ζωή μας. Όσπου μια μέρα ο παππούς εμετάνιωσε την ώρα τζαι τη στιγμή που εμείναμε τζειαμέ τζαι εν εκάμαμε ενέργειες τον τζαιρό που έπρεπε για να σηκωστούμε να φύουμε. Εν να με ρωτάς γιατί... Τζαι εν να σου απαντήσω.

Καθημερινά, όποτε επήναμε να πιάμε φαί τζαι εστεκούμασταν στη σειρά στο συσσίτιο, οι τούρτζοι στρατιώτες εκαραδωκούσαν γυρώ μας. Ναι ήταν γυρώ μας με τα όπλα τζαι τις στολές τους. Τότε εν τζαι εκαταλάβαινα τον σκοπό τους, ώσπου τζαι ήρτεν η μέρα μου τζαι εμένα τζαι εκατάλαβα μιαν τζαι καλήν. Έρκουνταν τζειαμέ τζαι εθωρούσαν κορούες μιτσιές τζαι μεγάλες, τζαι εθκιαλέαν ποιαν εν να παν να κλέψουν τη νύχτα για να τη βιάσουν. Ωσπου τζαι εκαταλάβαμε το τζαι εμείς τζαι πλέον οι δικοί μας εν μας επέμπαν να πιάμε το φαί ή αν μας επέμπαν εσεεπάζαν μας που πάνω ως κάτω για να μεν πειάνουν μάτι οι στρατιώτες. Οπότε, επειέναν στο συσσίτιο κυρίως οι αρσενιτζοί ή οι μεγάλες γενέτζες. Αμά του τούρκου εν τζαι έφευκες του. Μόλις εμυρίζουνταν ότι κάτι εν επείνε καλά ή ότι κάποια έκοψε πίσω τζαι εν έρκετο να μπει στη σειρά στο συσσίτιο, επειέναν έσσω της ή στον καταυλισμό που εμείνησκε τζαι απειλούσαν τους δικούς της ότι εν να τους σκοτώσουν. Όπως τζαι εμένα τζείνη τη νύχτα. Ναι τζείνη τη νύχτα εμπήκαν τζαι εμένα τα θκιο μου πόθκια μεσ' ένα παπούτσι, γιατί ήρτα αντιμέτωπη με το δίλημμα ή εγιά ή ο παππούς μου... τζαι εν να καταλάβεις σε λιο τι εννοώ.

Ήταν Σάββατο νύχτα. Ακούαμε τους Τούρκους στρατιώτες να κάμνουν παναύρκα στην κάτω γειτονιά του χωρκού μας. Εμείς τζαι οι γείτονες εκλειστήκαμε στα σπίθκια μας που τον φόβο μας, αφού τούτη που τη χαρά τους που εκαταφέραν να φκουν νικητές που τούτον τον πόλεμο εσοιπεθκιάζαν στον αέρα ως ένδειξη νίκης. Μια ώρα μετά ακούσαμε τη πόρτα μας να χτυπά. Εξυπαστήκαμε. Εγώ που τον φόβο μου, εκουλλουρκάστηκα μες τα σεντόνια. Ο παππούς

εσηκώστηκε τζαι άνοιξε την πόρτα. Μόλις την άνοιξε, εμπουκάραν μέσα θκιο τούρτζοι στρατιώτες τζαι εφονάζαν κάτι στη γλώσσα τους. Εν εκαταλαβαίναμε τίποτε. Εξεκίνησα να κλαίω. Ο ένας εσημάθκιαζε με το όπλο του τον παππού. Η γιαγιά εκάθετον δίπλα μου στο κρεβάτι. Ήρτεν ο ένας ο στρατιώτης προς το μέρος του κρεβαθκιού. Έσυρε τη γιαγιά μου χαμέ, εξισσέπασεν με τζαι ετράβησεμε που το μαλλί τζαι έφκαλεμε έξω που το σπίτι τζαι έσυρεμε μέσα σε ένα αυτοκίνητο. Σε λίο, εβρέθηκε δίπλα μου τζαι η παιδική μου η φίλη τζαι γειτόνισσα, η Στασού. Ήταν τζαι τζείνη στην ηλικία μου. 13 χρονών. Είδαμε η μια την άλλη. Εν εφκάλαμε άχνα που τον φόβο. Μόνο δάκρυα ετρέχαν. Επιάμε το σχέρι η μια της άλλης σφιχτά σφιχτά τζαι εν εξαπολήσαμε. Εν σαν να εδιούσε η μια της άλλης δύναμη. Μετά που κανένα δεκάλεπτο, εσταμάτησε το αυτοκίνητο. Ήταν πισσούρι τζαι εν εκατάλαβα που μας είχαν πάρει. Το μόνο που εκατάλαβα ήταν ότι ήμασταν σε ένα κατάλυμμα. Ετραβήσαν μας έξω που το αυτοκίνητο τζαι με τη χρήση βίας επροσπαθήσαν να μας χωρίσουν. Θυμούμαι τη Στασού να κλαίει τζαι να μου φωνάζει «Μεν με αφήκεις Αντρουλλού μου, φουούμαι, μεν με αφήκεις, σε παρακαλώ». Εγώ που τον φόβο μου εν εμίλουν. Τι να πω; Το μόνο που έκαμνα είναι να προσπαθώ σθεναρά να έβρω τρόπο να τους φύουμε. Εκλώτσουσαμε τους, εχτέρναμε τους... τίποτε. Τζαι πως επροσπαθούσαμε να τους φύουμε εκάμναμε σχειρότερα τα πράματα. Εδέρναν μας ώσπου να κάτσουμε ένα τόπο. Μελανιές, αίματα, πληγές. Εν τους έκοφτε τίποτε. Εγελούσαν τζαι που πάνω. Άρεσκε τους. Εφουούμασταν πολλά. Τελικά εβάλαν μας σε δύο διαφορετικά διπλανά δωμάτια τζαι εκλειδώσαν μας. Άκουα την Στασού στο δίπλα δωμάτιο να κλαίει. Εν ήξερα γιατί ήμασταν τζειαμέ τζαι τι ήταν να μας κάμουν. Έκατσα στη γωνιά τζαι επερίμενα να δω τι εν να γίνει. Μετά που 10 λεπτά ήρταν πάλε. Ήρταν πίσω τζαι οι θκιο. Ο ένας ήρτε μες το δικό μου το δωμάτιο τζαι ο άλλος επήε δίπλα στη φίλη μου. Θυμούμαι την άθλια μυροθκιά του. Εβρώμε ποτό τζαι δρώματα. Ενεκάτσιασα τον. Εβούραν μες το δωμάτιο με κάτω το παντελόνι να με πιάσει. Εγώ εβουρούσα πάνω κάτω. Εκλώτσουν τον, έδερνα τον, έχτερνα τον, εφώναζα. Εν τον άφηκα να μου τζίσει που την αηδία που ένιωθα. Ταυτόχρονα με τούτα ούλλα, άκουα τζαι την Στασού στο δίπλα δωμάτιο να φωνάζει που όσα της έκαμνε ο άλλος. Εν ήθελα να ξέρω τι της έκαμνε. Ύστερα που λίο, ο δίπλα ο στρατιώτης εχτύπησε μας την πόρτα τζαι είπε του στρατιώτη που ήταν μαζί μου να φύουμε. Εβάλαν μας ξανά μες το αυτοκίνητο τζαι επήραν μας έσσω. Εγλύτωσα την.

Την επόμενη νύχτα όμως έγινε ξανά το ίδιο πράμα. Εχτυπήσαν μας την πόρτα, απειλήσαν τους δικούς μας, εβάλαν μας στο αυτοκίνητο τζαι επήραν μας τζαι εκλείσαν μας στα ίδια νεκατσιασμένα δωμάτια με την προηγούμενη. Τούντην φορά όμως εν εγλίτωνα που τα σχέρκα του στρατιώτη. Επατσάρκασε με σε σημείο που εν εμπορούσα να ταράξω, για να μπορέσει να κάμει με την ησυχία του τη δουλειά του. Θυμούμαι έφτυνα γιαίματα. Ανάθεμα την ώρα. Ανάθεμα τζαι τούντους τους θκιο που εκαταστρέψαν την ζωή, την αξιοπρέπεια τζαι τα όνειρα μας.

Τζείνη τη νύχτα αποφασίσαν να μας αφήκουν τζειαμέ τζαι με την ανατολή του ήλιο να μας πάρουν πίσω έσσω μας. Εξημέρωσε. Αφήκαν μας λίο πιο κάτω που τη γειτονιά μας. Ήμασταν τζαι οι θκιο ταλαιπωρημένες. Επερπατήσαμε ως τα σπίθκια μας που ήταν κολλητά. Όσον εκόντεφκα του σπιθκιού μου είδα τζαι άκουσα την γιαγιά μου που εμίλαν με τις γειτόνισσες. Άκουσα την μια τη γειτόνισσα να λαλεί της γιαγιάς μου: «Μεν μαραζώνεις Αντρουλλού τζαι εν να πουλήσεις τζείνο το χωράφι τζαι εν να την παντρέψεις την μιτσιά. Εν θα καταστραφεί στη ζωή της. Εν να πουλήσεις το χωράφι τζαι εν να την σάσεις. Εν πειράζει που την επειράξαν οι Τούρτζοι». Εκοπήκαν τα πόθκια μου. Αντράπηκα. Εφύρτηκα του κλαμάτου.

3.2.3 «Το άγνωστο δράμα των γυναικών του πολέμου»

Τζείνη την ημέρα ήμασταν πολλές. Εν ξέρω, ούτε αθυμούμαι ακριβώς πόσες, αλλά ήμασταν πολλές. Εν εμίλαν η μια της άλλης. Εν εθέλαμε. Ούτε οι φίλες, ούτε οι αρφάες εμιλούσαν μεταξύ τους. Εκάμναν πως εν εγνωρίζονταν. Ούτε εγώ εμίλησα με καμιά. Ούτε καν με την αρφή μου. Απλά ανταλλάσαμε βλέμματα. Άλλωστε τι να πούμε μεταξύ μας; Λόγια παριορκάς; Αφού εξέραμε ότι εν θα επειάναν τόπο. Αφού εξέραμε ότι ούλλες μας είχαμε την ίδια ιστορία που εκατέληξε με τον ίδιο τραγικό τρόπο. Εκαθούμασταν απλά μεσ' ένα λεωφορείο βουβές τζαι επεριμέναμε να μας πάρουν στο Ακρωτήρι της Λεμεσού τζαι συγκεκριμένα στο νοσοκομείο των βάσεων.

Τωρά σίουρα εν να διερωτάσαι τι μας εθέλαν τόσες γενέτζες τζειαμέ τζαι τι ήταν να μας εκάμναν. Οι εν μας εθέλαν ούτε για δούλες, ούτε για καθαρίστριες. Ήμασταν ούλλες αγκαστρωμένες. Ναι ούλλες αγκαστρωμένες. Εν να μου πεις. «Ήντα ωραία! Εν η χαρά της ζωής να φέρνεις στον κόσμο έναν άνθρωπο!». Τζαι ναι έσχεις δίκαιο. Συμφωνώ μαζί σου. Τούτη τη φορά όμως εν ήταν τόσο ρόδινα τα πράματα. Το μωρό που είχε η καθεμιά στην τζουλιά της, ήταν αγνώστου πατρός. Ήμασταν ούλλες θύματα βιασμών της περιόδου του 1974. Ναι... οι τούρτζοι στρατιώτες, έρκουνταν τζαι επειάναν μας τις νύχτες, εβιάζαν μας τζαι μετά επέρναν μας έσσω. Κάθε φορά υπήρχε ο κίνδυνος της εγκυμοσύνης.

Το κράτος, για να αποφύγει τουλάχιστον τις γεννήσεις παιδιών που βιασμούς, επαραμέρισε το νόμο τζαι επήρε την απόφαση τζαι την πρωτοβουλία να μας πάρουν ούλλες τις αγκαστρωμένες γενέτζες τζικάτω για να μας κάμουν εκτρώσεις. Εν τζαι είχαμε άλλη επιλογή. Ήταν το καλύτερο που εμπορούσε να γίνει. Το κράτος ήταν ενήμερο για τούτα ούλλα που εγίνονταν, αλλά εν εμπορούσε να κάμει κανέναν τίποτε για να μας προστατέψει... Τζαι ο Ερυθρός Σταυρός εγνώριζε για τους βιασμούς, αλλά το μόνο που εμπορούσε να κάμει ήταν να πηαίνει στα χωρκά για να παρέχει αντισυλληπτικά χάπια στις κοπέλες για αποφυγή εγκυμοσύνων από βιασμούς...αλλά ποιες να προλάβει τζαι ποιες να αφήκει πίσω; Έτσι είχαμε πολλές ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες.

Ένωθα πολλά παράξενα μέσα μου. Εν ήξερα τι να πρωτοσκεφτώ. Κάποιες στιγμές εν εμπορούσα να συνειδητοποιήσω τζαι να διαχειριστώ τι επηαίναμε να κάμουμε. Ένωθα πολλά άσχημα. Θυμούμαι μετά που μου εκάμαν εμένα την έκτρωση, επήα στην εκκλησιάν να εξομολογηθώ. Εν άντεχα να κρατώ άλλο τούτο το βάρος τζαι τη θλίψη μέσα μου. Ακόμα τζαι η εκκλησιά τότες υποστήριζε τις εκτρώσεις, αφού οι βιασμοί ήταν ακόμα έναν όπλο πολέμου που εχρησιμοποιούσαν οι τούρτζοι το 1974.

Επεράσαν θκιο εφτομάδες. Σιγά σιγά οι γιατροί εποσπάσαν μας ούλλες τζαι επειάναμε μια-μια εξιτήριο τζαι εστρεφούμασταν έσσω μας. Εμένα εφκάλαν με πιο γλήωρα που την αρφή μου. Εν την εκαρτέρουν όμως να την φκάλουν. Εν ήθελα να βρεθούμε. Εν ήθελα να της μιλήσω. Εν μπορούσα να την αντικρίσω. Εβούρησα ήβρα τρόπο να πάω έσσω μου. Μόλις έφτασα εσύναξα τα πράματα μου, εποσσερέτησα την μάνα μου τζαι το τζύρη μου τζαι χωρίς να πω άλλη κουβέντα εσηκώστηκα τζαι έφυα. Ήξερα ότι ήταν να' ταν δύσκολα τα πράματα. Θα ήταν δύσκολο να τα καταφέρω να σταθώ τα στα πόθκια μου, να έβρω σπίτι, δουλειά τζαι φαΐ μια γεναίκα μόνη της. Αλλα όσον εσκεφτουμουν ότι ήταν να εθώρουν καθημερινά την αρφή μου μες το ίδιο σπίτι, μετά που τούτο που επεράσαμε, ή ήταν να έφκαινα έξω στην αυλή τζαι ήταν να επαιρνούσαν οι γειτόνισσες μας που ήταν τζαι τζείνες μες το λεωφορείο, εν εμπορούσα να το διαχειριστώ. Εν το άντεχα. Ήταν πιο επίπονο τζαι επώδυνο που το να σηκώσω να φύω. Έτσι

ήταν να ήμουν καλύτερα, έστω τζαι αν εδυσκολεύκουμουν. Εθκιάλεξα συνειδητά τούτον τον δρόμο τζαι τελικά εκατάφερατα τζαι εν εμετάνιωσα ποτέ που το έκαμα, όσο τζαι αν με επλήγωνε η κατάσταση.

3.2.4«Βάσανο μιας ολόκληρης ζωής»

Το πραξικόπημα τζαι την εισβολή του '74 θυμούμαι τα σαν να ήταν εχτές. Αν τζαι πολλές φορές προσπαθώ να μεν τα σκέφτουμαι, διότι ως τωρά πιάνει με ένας κόμπος στο στομάσι, ένα φόβος τζαι ένα συναισθηματικό μούθκιασμα, έρκεται ασυνείδητα ο θόρυβος των σειρήνων τζαι των βομβαρδισμών μες τα αυτιά μου τζαι δίνεται η καρκιά μου. Αθυμούμαι ως τωρά τον χαρακτηριστικό ήχο που τα τούρτζικα αεροπλάνα που εδιαπερνούσε σαν ρεύμα ούλλο μου το σώμα που την κορφή ως τα νύχια μου. Εν το κρύφκω ότι ως τωρά άμμαν ακούσω δυνατούς κραδασμούς ή παρόμοιους θορύβους πειάνειμε το ριόν τζαι η ταχυπαλμία. Μετατραυματικό στρες λαλεί η ψυχολόγος. Εγιώ λαλώ ανάθεμα την ώρα...

Επεράσαμε δύσκολα τζεϊνο τον τζαιρό. Ο παππούς μας επέθανε που καρδιακή προσβολή την ημέρα του πραξικοπήματος, 15 Ιουλίου του 1974, διότι εν άντεξε τον πόνο. Τζαι σαν να μεν μας εκανούσαν τούτα ούλλα που επερνούσαμε, ώσπου να προλάβουμαι να καταλάβουμαι τον χαμό του παππού μας, στις 20 του Ιούλη έγινε τζαι η εισβολή. Ο τζύρης μας κατατάγηκε μετά που οδηγίες του στρατού στην πρώτη γραμμή τζαι επολεμούσε για την πατρίδα. Εγιώ 15 χρονών, η γιαγιά μου τζαι η μάνα μου με την αρφή μου βρέφος μες τα σχέρκα της εμεινήσκαμε σε ένα σχολείο μαζί με άλλους τόσους πρόσφυγες που το χωρκό μας τζαι που τα γύρο χωρκά. Η αλήθεια είναι ότι στο σχολείο εν επερνούσαμε άσχημα. Εν είχα παράπονο. Είσχε τζαι άλλα μωρά τζεϊαμέ τζαι επαίζαμε ούλλοι μαζί με ότι είχαμε τζαι έτσι επέρναν η ώρα μας. Ένιωθα τζαι παραπάνω ασφάλεια τζεϊαμέ, σε αντίθεση με πριν που εμεινίσκαμε στον καταυλισμό μες το τσαντίρι. Δαμέ ήμασταν πιο προστατευμένες. Εν εμπορούσε να έρτει κανένας να μας πειράξει. Με τούρκος στρατιώτης με κανένας. Ενώ μες τα τσιατίρκα, εμπαινάν τζαι εφκαϊνάν όποτε εθέλαν. Ετραβολοούσαν μας τζαι επέρναν μας εκάμναν την δουλειά τους τζαι εξαπολούσαν μας μες την στράτα να πάμε μόνες μας πίσω.

Δυστυχώς τούτο ήταν κάτι που εβίωσα τζαι εγώ που πρώτο σχέρι. Ήσαν τζαι επιάμε μια νύχτα. Ήταν θκυό τζεϊνή τζαι μια εγώ. Εν φαντάζεσαι τι μου εκάμαν... Τι εκάμαν σε μια 14χρονη τότε κορούδα... Προτιμώ να μεν μιλώ για τούτο αλλά δυστυχώς έτσι είχαν τα γεγονότα... τούτη εν η αλήθεια...όσο πικρή τζαι να ένει. Ήμουν τζαι εγώ ένα που τα θύματα βιασμού το 1974. Είμαι τζαι εγώ μια που τζεϊνές...Είμαι τζαι εγώ μια που τις πολλές... Ανάθεμα την ώρα τζαι τη στιγμή. Εν θέλω καν να το σκέφτουμαι... Εν θέλω να το θυμούμαι... τζεϊνή την ημέρα εκαταστράφηκε η ζωή μου. Ναι, γιατί μια μέρα εν άξια να αμαυρώσει ολόκληρη σου την αξιοπρέπεια τζαι τον σεβασμό που αναμένεις να δείχνουν οι άλλοι προς το πρόσωπο σου.

Τούτο το περιστατικό εν το κρύφκω πως ήταν τζαι ο λόγος που η μάνα μου αποφάσισε να φύουμε που τον καταυλισμό τζαι να πάμε να έβρουμε να μείνουμε αλλού ώσπου να τελειώσουν τούτα ούλλα, να στραφεί ο τζύρης μας γερός (αν στραφεί) τζαι να δούμε πως εν να στρώσουμε τη ζωή μας. Έτσι αποφάσισε να πάμε στο σχολείο.

Να μεν σου τα πολυλογώ...παρόλες τις αναποθκίες που ήβραμε μπροστά μας, εκαταφέραμε τελικά να εξασφαλίσουμε τζαι να εγκατασταθούμε σε ένα σπίτι του προσφυγικού συνοικισμού. Τα χρόνια επερνούσαν τζαι οι ζωές μας σταδιακά εστρώναν, παρόλο τον πόνο, την αγανάκτηση τζαι την πίκρα που εκουβαλούσαμε μέσα μας που εχάσαμε το χωρκό μας, την περιουσία μας, τους ανθρώπους μας. Τζαι σαν να μεν μας εκανούσαν τούτα ούλλα, είχαμε τζαι το βάρος του

δικού μου βιασμού που τον εκρατούσαμε βαθύτατο μυστικό για να μην το μάθει κανένας, ούτως ώστε να μην στιγματιστεί η οικογένεια μας τζαι κυρίως για να προστατευτώ εγώ για να καταφέρω να έβρω ένα καλό παιδί να παντρευτώ τζαι να κάμω οικογένεια.

Στα 19 μου εβρέθηκε όντως το καλό παιδί... ήρτε τζαι εξήγησε το σχέρι μου που την μάνα μου τζαι τον τζύρη μου. Μετά που λίους μήνες επαντρεφτήκαμε. Ήμασταν πολλά ερωτευμένοι! Επερνούσα πολλά ωραία μαζί του, αλλά είχα τύψεις τζαι ενοχές, γιατί έκρυφκα του ένα πολλά σημαντικό κομμάτι της ζωής μου... τον βιασμό μου. Εν ήξερα πως να το χειριστώ. Εν ήξερα πως να του το πω... εφοούμουν... Τούτο το πράμα θα ήταν άξιο να χαλάσει ότι είχαμε στήσει ως τώρα σαν αντρόγυνο. Οι γονείς μου επιμέναν να μην του το πω. Έτσι ποτέ εν του το είπα, ώσπου τζαι ανακάλυψε το μόνος του... Τζαι τζειαμέ εκατάλαβα ότι έκαμα το χειρότερο λάθος της ζωής μου... πίστεψαμε εν θα ήθελες να δεις την αντίδραση του... Εξεκίνησε να φωνάζει, να με βρίζει, να φακκά τζαι να σύρνει πράματα. Κανένας εν τον εσύναε... ούτε ο τζύρης μου... Ωσπου τζαι εσύναξε ούλλα του τα πράματα, εφάττισε δυνατά την πόρτα τζαι έφυε! Έφυε που έσσω μας...εγκατέλειψε... εγκατέλειψε για κάτι που εν έφταια. Εγκατέλειψε, διότι το '74 αποφασίσαν άλλοι για εμένα. Αποφασίσαν να μου στερήσουν την αξιοπρέπεια μου, την ανθρώπινη τιμή τζαι υπόσταση μου. Εφερθήκαν μου απάνθρωπα τζαι άθλια τζαι εκαταφέραν τούτο να καθορίζει την υπόλοιπη μου ζωή. Έχασα τον άνθρωπο που αγαπούσα. Θυμούμαι να κλαίω τζαι να σπαράζω που τον πόνο...

Οι γονείς μου, εν αντέχαν να με θεωρούν έτσι. Με έτρωα με έπινα. Οι γονείς μου επροτείναν μου κάτι... να πάμε ένα πρωί στο νοσοκομείο για να μου κάμουν κολποραφή οι γιατροί για να μην φαίνεται ότι εν είμαι παρθένα τζαι να μπορέσω να ζήσω μια ζωή φυσιολογική χωρίς βάσανα τζαι ταλαιπωρία. Παρά του ενδιασμούς που είχα, εδέχτηκα να πάω. Έτσι τζι αλλιώς εν είχα άλλη επιλογή... Μόλις ετέλειωσα εσπάραξα. Τα βάσανα που ετράβησα εύχουμαι να μην τα περάσει άλλη...

3.2.5«Εφιάλτης δίγως τέλος»

Ήμουν 35 χρονών το 1974... Τζαι όσο τζαι να θέλω να ξεχάσω τζείνη την χρονιά, οι μνήμες εν με αφήνουν... Εν τζειαμέ πάντα σαν ένα άσβηστο καντήλι μες το νου μου που εν λαλεί να σβήσει... Θυμούμαι... πόλεμος, θάνατοι, αγνοούμενοι, τραυματισμένοι, εγκλωβισμένοι, πρόσφυγες, μετανάστες, εξαθλίωση, θλίψη, απανθρωπιά, προδοσία, βιασμοί... βιασμοί...Κάθε οικογένεια ετραβούσε τον δικό της Γολγοθά. Ο καθένας με διαφορετικό τρόπο. Πέραν του χαμού των περιουσιών μας, του τόπου που εμεγαλώσαμε, των χωρκών μας, τούτος ο πόλεμος εστερήσεν μας τζαι τα δικά μας άτομα, τους δικούς μας αγαπημένους ανθρώπους. Ούλλοι κάτι εστερηθήκαν τζαι στερούνται ως σήμερα. Το ίδιο τζαι η δική μας η οικογένεια. Μπορεί εμείς να μην εβιώσαμε κάποιο θάνατο στην οικογένεια μας, ούτε να είχαμε κάποιον αγνοούμενο, αλλά ο πόνος, το βάσανο τζαι το μαράζι που ετραβήσαμε μετά που τούτο που επεράσαμε ήταν ασήκωτα.

Εμείς ήμασταν που τις οικογένειες που εν είχαμε γιούες. Μπορείς να μας πεις τζαι τυχερούς γιατί εν είχαμε κάποιον να επιστρατεύσουν για να πολεμήσει για την πατρίδα του. Με τον άντρα μου εκάμαμε θκιο κόρες δίδυμες, όμορφες τζαι ξανθές σαν του αγγέλους. Επήραν που την μάνα μου. Τα μάθκια τους ήταν γιαλλούρικα. Είχαν το χρώμα της θάλασσας του χωρκού μας. Της Γιαλούσας μας. Με τον άντρα μου εμεγαλώναμε τες σαν τα μάθκια μας. Εκάμαμε πολλά όνειρα για τις κόρες μας. Εβάλαμε στόχο να τις μεγαλώσουμε τζαι να τις στείλουμε έξω για σπουδές. Να μορφωθούν, να παντρευτούν τζαι να κάμουν την δική τους οικογένεια. Να

έρκονται τζαι τα εγγονούθκια μας σπίτι μας να αννοίει η καρκιά μας! Θυμούμαι τες που ήταν μιτσιές να βουρούν πάνω στην άμμο της θάλασσας, με τόση ξεγνοιασιά. Το καλύτερο τους όμως ήταν ο παγωτάρης που επέρναν κάθε Κυριακή που επειέναμε θάλασσα τζαι επειάναμεν τους παγωτό. Ανέμελα παιδικά χρόνια. Όμορφοι τζαιροί... Ωσπου τζαι τούτην ούλλη την χαρά τζαι την ανεμελιά αποφασίσαν να τους την στερήσουν .

Ήταν μια μέρα μες τον Ιούλη του 74. εμείς ακόμα εν είχαμε φύει που το χωρκό μας. Ενομίζαμε πως εν να επαίρναν γλήορα το κακό τζαι εν να ήμασταν όπως πριν... αλλά μάταια... τζείνη την καταραμένη ημέρα εμετάνιωσα την ώρα τζαι τη στιγμή που επήραμε με τον άντρα μου τούτη την απόφαση να μείνουμε εις το χωρκό τζαι εν εσηκωστήκαμε να φύουμε μόλις εξεκίνησε ο πόλεμος. Αλλά έτα αποτελέσματα τωρά... εμείς φταίμε! Έπρεπε να είχαμε φύει για να προστατέψουμε τα μωρά μας...

Ήταν Δευτέρα. Όσον τζαι έδυσε ο ήλιος. Εκρατούσα φοητσιασμένη τις κόρες μου αγκαλιά τζαι επεριμέναμε τον τζύρη τους να έρτει σπίτι. Είχε πάει να δει αν ήταν ούλλα καλά μες το χωρκό. Τόση έννοια είσχε του χωρκού μας αλλά τζαι των χωρκανών μας που εμείναν πίσω μαζί μας. Κάποια φάση εφάτσισεν η πόρτα. Ένωσα τις κορούες που να με σφίγγουν παραπάνω μες την αγκαλιά τους. «Ποιος ένει έτσι ώρα...» εσκεφτήκα... «Ο άντρας μου έχει κλειθκιά... Ποιος ένει τωρά...» Που τον φόβο μου εν ήξερα τι να κάμω.. εγύρισα πάνω στις κορούες τζαι είπα τους να παν να χωστούν. Τζαι μετά το μόνο πράμα που εκατάφερα να σταυρώσω ήταν... «Δημητράκη μου εσύ;»... Ακουσα να μου απαντά πίσω ο άντρας μου αλλά εκατάλαβα ότι ήταν πολλά αναστατωμένος... «Ναι Ελένη μου, εγίω είμαι». Εβούρησα μονομιάς να ανοίξω τη πόρτα... τζαι τι να δω... 2 τούρκους στρατιώτες να σημαθκιάζουν τον άντρα μου με τα όπλα τους. Εβούρησα πάνω του να τον αγκαλιάσω αμα εν με αφήκαν. Εμπήκαν με τη βία μες το σπίτι. Εφωνάζαν μας αλλά εν τζαι εκαταλαβαίναμε τι μας ελαλούσαν. Ο ένας έκατσε μας πας τις καρέκλες εμένα τζαι τον άντρα μου έδισε μας τζαι εσημάδευκε μας με το όπλο τζαι ο άλλος εκτός που το ότι εξάφρισε μας το σπίτι, έκαμε το άνω κάτω για να δει αν έχει τζαι άλλους μέσα. Ωσπου τζαι ήβρε τις κόρες μας που ήταν χωσμένες. Εγίναν αγρίμια που τες ήβραν. Εφωνάζαν, ετραβούσαν τες. τζαι εγίω τζαι ο Δημητράκης μου να μεν μπορούμε να κάμουμε τίποτε. Εφωνάζαμε τους να σταματήσουν, αλλά όσο πιο πολλά εφωνάζαμε τζαι εκλαίαμε, τόσο πιο πολλά αγριεύκαν. Μετά, εξεκινήσαν τζαι εδέρναν τες. Κλωτσιές, πουνιές... οι κορούες μου που τον πόνο εκλαίαν, εσπαρταρούσαν «Μάμα, παπά, πονώ... πονούμε» εφωνάζαν μας, αλλά οι άλλοι εσυνεχίζαν τζαι εγελούσαν τζαι που πάνω. Εδιασκεδάζαν το... Τόση αλαζονεία τζαι τέτοιο ύφος πρώτη φορά είδα στη ζωή μου... αηδίασα τους. Ωσπου τζαι έγινεν κάτι που εφοούμουν πάρα πολλά. Εδέραν τις σε σημείο που εν εμπορούσαν οι κόρες μου να ταράξουν τζαι να αντισταθούν. Εκατεβάσαν τζαι οι θκιο κάτω τα παντελόνια τους τζαι εξεκινήσαν να βιάζουν τις κορούες μας, τους άγγελους μας μπροστά μας. Ένωσα τόσο μικρή τζαι ανίκανη τζείνη την ώρα. Τα μωρά μου εβασανίζαν τα τζαι εγίω εν εμπορούσα να κάμω τίποτε. Ασελγούσαν πάνω στα κορμιά των κόρων μας με τόσο πάθος τζαι αγριότητα μπροστά μας. Εν ήξερα τι να κάμω. Εκλοτσούσα την καρέκλα, επροσπάθουν να ξιδιθώ, αλλά τίποτε. Εφωναζα, έκλαια. Ήθελα να σηκωστώ πάνω τζαι να τους σκοτώσω. Ακόμα θυμούμαι τις φάτσες τους τζαι την ξιμαρισμένη μυρωθκιά τους. Έρχονται τη νύχτα σαν τζοιμούμαι ακόμα μπροστά μου σαν εφιάλτης οι μορφές τους. «Αφήστε τες κόρες μου ήσυχες! σας παρακαλώ!» τις κόρες μου... τα αγγελούθκια μου...!». Τζείνοι τίποτε... εσυνεχίζαν ακάθεκτοι... Όσπου τζαι ετελειώσαν τη δουλειά τους τζαι εγίναν καπνός.

Εγώ τζαι ο άντρας μου εκαταφέραμε να ξιδιθούμε. Εκοντέψαμε των κόρων μας. Αγκαλιάσαμε τις. Εζητήσαμε τους συγγνώμη... Συγγνώμη που εν εμπορέσαμε να τις προστατεύσουμε που τους βρωμισμένους τους στρατιώτες. Εκλαίσαμε ούλλοι μαζί.

Εβοηθήσαμε τες να σταθούν, επεριποιηθήκαμε τις, εβάλουμε τους να φαν τζαι να ξαπλώσουν... Μέσα στις επόμενες μέρες εσυνάξαμε τα πράματα μας τζαι εφύαμε που το χωρκό μας...

Ως σήμερα, 49 χρόνια μετά νιώθω βάρος τζαι τύψεις για τούτο που επάθαμε, για τούτο που επροκαλέσαμε με τον άντρα μου στις 17χρονες τότε κόρες μας, λόγω της απόφασης μας να μεν φύουμε, να μεν εγκαταλείψουμε το χωρκό μας! Ζιώ με τούτον τον εφιάλτη τις τύψεις τζαι τις ενοχές τόσα χρόνια... Γιατί τούτο που επιτρέψαμε να γίνει εστιγμάτιζε τις κορούες μας για μια ζωή. Ακόμα τζαι μετά που η Θέκλα μου επαντρέφτηκε ένα χρυσό παιδί, οι συγγενείς και φίλοι της οικογένειας του επροσπαθούσαν να πείσουν τον άντρα και τα πεθερικά της να την χωρίσει, διότι την επείραζαν οι Τούρκοι. Πως να νιώθω εγώ σαν μάνα άμαν ξέρω ότι κάμνουν έτσι του παιθικού μου; Πως να νιώθω που θωρώ σε έτσι κατάσταση την κόρη μου; Το καλό τη υπόθεσης εν ότι ο άντρας της ήταν πολλά καλό παιδί. Αγάπαν την τζαι ήταν πάντα δίπλα της. Εν της εξαπόλησε ποτέ το σχέρι. Σε κάθε βήμα τζαι απόφαση ήταν μαζί. Έδωκε της υπόσχεση... Εν άκουε τι του ελάλεν ο ένας τζαι ο άλλος.

3.2.6«Η δαχτυλοδουτούμενη»

Θωρείς τα τζείνα ούλλα τζειαμέ; Τζείνα εν τα χάπια ηρεμιστικά τζαι αντικαταθλιπτικά που πίνω τη νύχτα για να μπορέσω να τζοιμηθώ. Για να μπορέσω να αποβάλω που πάνω μου τούτες ούλλες τις καταραμένες τις σκέψεις, τις μνήμες τζαι το βάρος τζαι να μπορέσω να τζοιμηθώ ήρεμα τζαι γαλήνια. Χωρίς τούτα τα χάπια, εν θα ήξερα τι εν ο ύπνος, η ξεκούραση τζαι η ηρεμία. Ναι... ακόμα τζαι 49 χρόνια μετά εν εκατάφερα να το ξεπεράσω. Εγίναν το ναρκωτικό μου... Εν να με ρωτάς γιατί σου τα λαλώ τούτα ούλλα τζαι γιατί νιώθω τόσο βάρος, τύψεις τζαι ενοχές. Τζαι εγώ εν θα σε αφήκω με την απορία.

Φαντάζομαι εξανάκουσες για τους εκατοντάδες βιασμούς που έγιναν κατά τη διάρκεια τζαι μετά την εισβολή του 1974; Σίγουρα άκουσες. Ήμασταν πολλές. Ήμουν τζαι εγώ μια που τζείνες. Μια που τις πολλές που επεράσαν τούτο τον Γολγοθά. Αλλά εγώ πιστεύκω ότι, αν ο βιασμός σαν βιασμός εν μια φορά βάρος ασήκωτο, ο στιγματισμός τζαι ο εξευτελισμός που νιώθεις τζαι βιώνεις μετά που τούτο το συμβάν εν μεγαλύττερος, πιο οδυνηρός, αλγεινός τζαι επίπονος. Εν μας εκάνεν δηλαδή ο πόνος που ετραβήσαμε που μας επιάν, 18 χρονών κορούες με το έτσι θέλω, είχαμε τζαι τους χωρκανούς μας να μας κουτσομπολεύκουν, να μας στιγματίζουν τζαι να μας δαχτυλοδείχουν.

Τούτος ο ψίθυρος που επικρατούσε πίσω που τις ράσσιες μας τζαι η διπλοπροσωπία που κάποιους ανθρώπους απέναντι μας, ήταν περίτου σκληρά τζαι επώδυνα που τον βιασμό μας, την πραγματική μας κακοποίηση. Η αντιμετώπιση που εβίωσα στο χώρο της δουλειάς μου γιατί ήμουν θύμα βιασμού ήταν απαίσια. Που πολλούς συναδέλφους. Εκατακρίναν με για κάτι που έγινε εις βάρος μου, για κάτι που ήμουν θύμα. Υπέφερα παραπάνω που τούτες τις συμπεριφορές που αντιμετώπιζα προς το πρόσωπο μου τζαι τα λόγια που άκουα να λαλούν για εμένα, τόσο στον προσφυγικό καταυλισμό που εμεινίσκαμε στη διάρκεια τζαι λίο μετά τον πόλεμο, όσο τζαι στις ελεύθερες περιοχές που εγκατασταθήκαμε μετά με την οικογένεια μου.

Ήμουν 18 χρονών, νιόπαντρη. Ο άντρας μου εκατατάχθηκε στον στρατό τζαι εγώ εμείνισκα με τα πεθερικά μου. Μόλις εμάθαν για τον βιασμό μου εν εθέλαν να έχουν σχέση μαζί μου.

Σαν να τζαι εν εγώ που έφταια. Σαν να μεν εξέραν την κατάσταση που επικρατούσε. Για αυτό τον λόγο αρνήθηκαν να μεινίσκω μαζί τους τζαι εθικιώξαν με. Επρόδοσα τον γιο τους ελαλούσαν μου. Τζαι για να καταλάβεις πόσο στιγματισμένες ήμασταν εμείς τα θύματα, όταν επήα να πιάσω κουβέρτα για να έχω που να τζοιμούμαι τις νύχτες μες το νέο μου αντίσκηνο. Εζήτησα στην κοπέλα την υπεύθυνη τζειαμέ να μου δώκει μια πιο χρωματιστή κουβέρτα που τζείνη την γκριζοκαφέ που μου έδωκε... Τζαι γυρίζει με έναν ύφος πάνω μου τζαι λαλεί μου «Εκάμαν σε οι Τούρτζοι που το χχχ πόξιλληκι τζαι θέλεις μου να θκιαλέξεις τζαι κουβέρτα;». Εμετάνιωσα την ώρα τζαι τη στιγμή που εζήτησα πιο χρωματιστή κουβέρτα. Τι ήθελα να ανοίξω το στόμα μου; Ακόμα τζαι που τις ίδιες τις γυναίκες είχαμε τέθκια αντιμετώπιση. Που τουλάχιστον που τζείνες επερήμενες λίη κατανόηση, λίη συμπόνια τζαι ενσθηναίσθηση παραπάνω.

Γι' αυτό τζαι ως σήμερα τα χάπια. Γι' αυτό τζαι ως σήμερα το ποτό. Για να με βοηθήσουν να ξεχάσω έστω τζαι λίο, μνήμες που εν ξεχνιούνται...

EYXAPISΤIEΣ

Χωρίς την παρουσία και υποστήριξη κάποιων οργανισμών και ανθρώπων δε θα ήταν δυνατή η υλοποίηση και η εφαρμογή του προγράμματος “Her Story”.

Συνεπώς, η ομάδα εθελοντριών του προγράμματος, επιθυμεί όπως αποδώσει ιδιαίτερες ευχαριστίες στον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου- ONEK και συγκεκριμένα στο Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης για την στήριξη που επιδεικνύουν απέναντι στη νεολαία, ωθώντας τους να υλοποιήσουν έργα σε θεματικές που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα τους, παρέχοντας τους παράλληλα τα απαραίτητα εφόδια και χρηματοδότηση για να καταστεί εφικτή η υλοποίηση τους. Για την ομάδα του “Her Story”, η χρηματοδότηση και η στήριξη που έλαβε από το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης ήταν ύψιστης σημασίας, αφού χωρίς αυτή δεν θα ήταν δυνατή η υλοποίηση του έργου.

Ταυτόχρονα, η ομάδα εθελοντριών αποδίδει θερμές ευχαριστίες στον συμβαλλόμενο οργανισμό Συμβουλευτικό Κέντρο Στήριξης της Οικογένειας- ΣΥΚΕΣΟ, που αποδέχτηκε άμεσα και χαιρέτησε θετικά την πρόταση τους για συνεργασία, καθώς επίσης και την κύρια συντονίστρια του προγράμματος Ελένη Ευαγόρου. Η Ελένη Ευαγόρου, με την έμπρακτη συμβολή και στήριξη της καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του έργου, κατάφερε να εμπνεύσει την ομάδα εθελοντριών, με αποτέλεσμα οι νέες γυναίκες να καταφέρουν να αποκτήσουν καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και να εξάγουν ποιοτικά και βιώσιμα παραγόμενα από το έργο αυτό.

Η ομάδα μας!

Άντρα Κώστα

Μέσα από τα προγράμματα αλληλεγγύης μαθαίνεις να κατανοείς και αν συνεργάζεσαι με διάφορες ομάδες ανθρώπων.

Μαρία Δίπλαρου

Η βία κατά των γυναικών είναι και υπήρξε σε όλη την ιστορία ένα σημαντικό πρόβλημα και μια κοινωνική μάστιγα. Η καταπολέμηση της αποτελεί ύψιστης σημασίας.

Σοφία Λαζαρή

Οι συνεντεύξεις, τα podcast και η επαφή με τους εμπειρογνώμονες, μας βοήθησε στο να αποκτήσουμε ποιοτικότερες γνώσεις σχετικά με το θέμα της έμφυλης βίας.

Κωνσταντίνα Παναγιώτου

“Καμία μόνη, καμία λιγότερη“. Μέσα από το πρόγραμμα “Her Story” κατάλαβα την σημασία της φράσης αυτής.

Έλσα Παλάτου

Τα θεατρικά δρώμενα που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος μας πρόσφεραν μια αληθινά βιωματική εμπειρία, επιτρέποντας μας να αισθανθούμε τις γυναίκες θύματα έμφυλης βίας.

Δέσποινα Παναγιώτου

Η επαφή με πραγματικές ιστορίες γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας ενδυναμώνουν τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα σου, καθώς και το πείσμα σου για καταπολέμηση του προβλήματος αυτού.

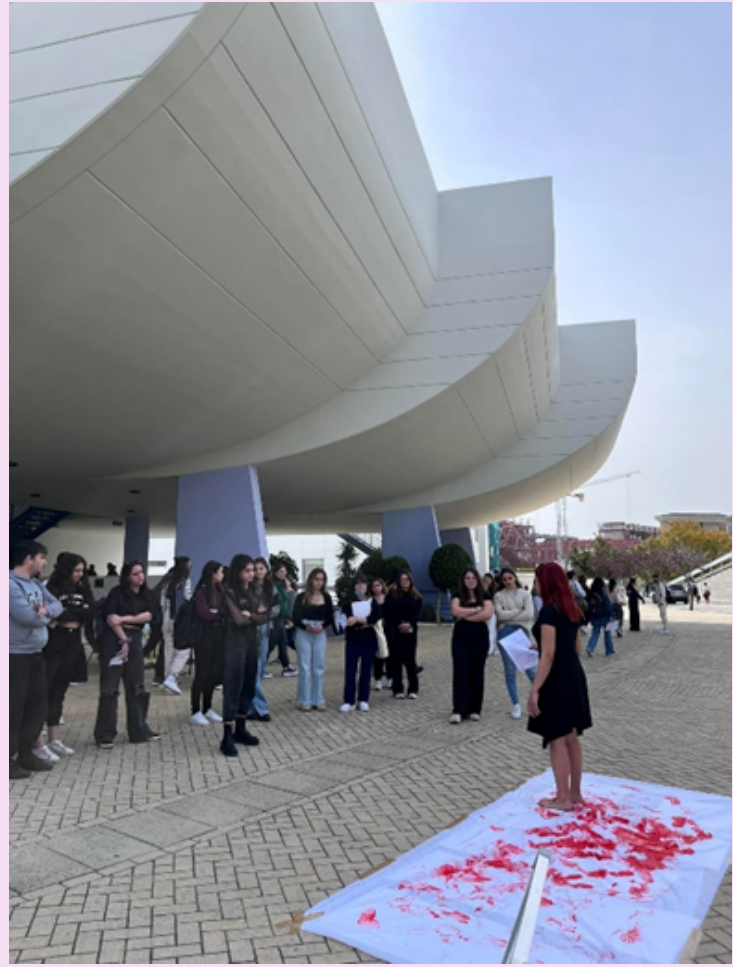

Φωτογραφικό υλικό από τις συναντήσεις
προγραμματισμού της ομάδας εθελοντριών
του προγράμματος “Her Story”!

Φωτογραφικό υλικό Θεατρικών Δρώμενων προγράμματος “Her Story”!

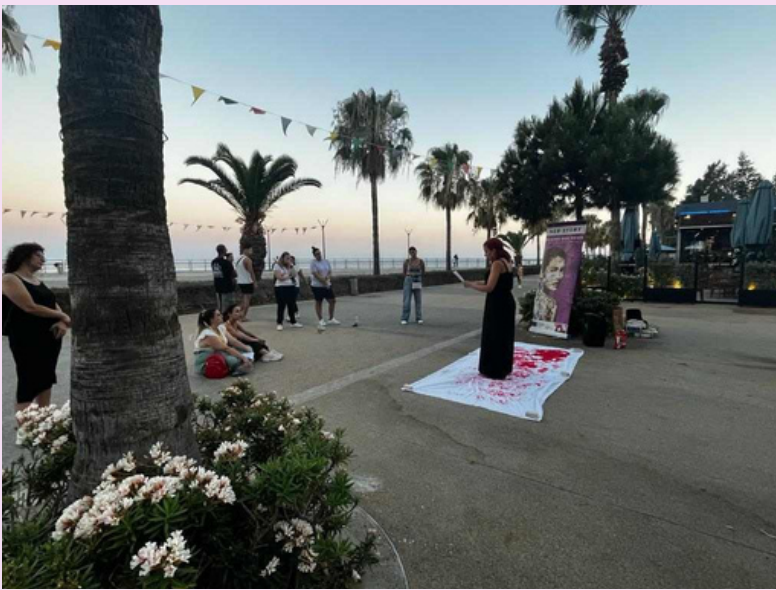

 Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μόλος Λεμεσού

Πλατεία Φανερωμένης, Λευκωσία

 Πλατεία Κιτίου, Κίτι,
Λάρνακα

Φωτογραφικό υλικό Εκδηλώσεων Διάχυσης προγράμματος “Her Story”!

 Λάρνακα (κέντρο)

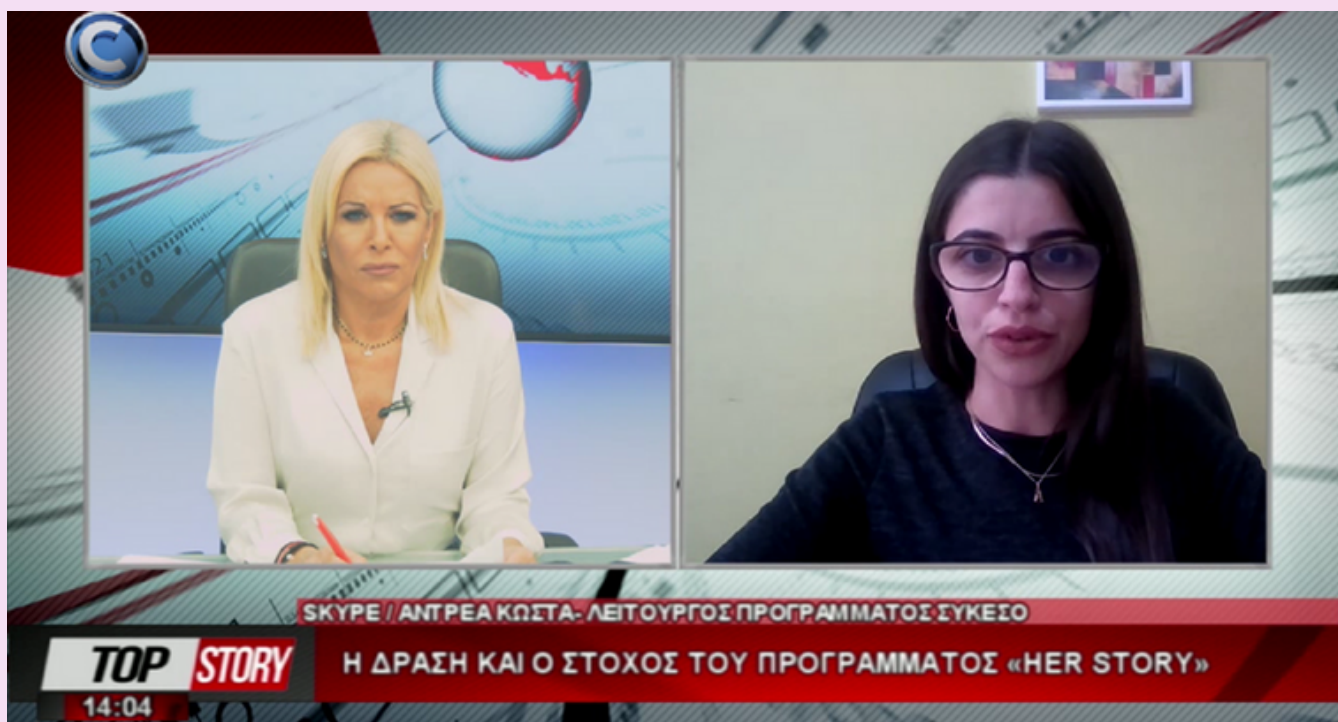

 Λεμεσός (κέντρο)

Διάχυση προγράμματος “Her Story” στο πλαίσιο των εργαστηρίων του ΟΝΕΚ, με τίτλο “Ιστορίες Αλληλεγγύης που Εμπνέουν”

Τηλεοπτική Παρέμβαση Ενημέρωσης για το πρόγραμμα “Her Story”, στην εκπομπή του Capital TV “Top Story”, με την Στέφανη Φλωρίδου.

Ραδιοφωνική Παρέμβαση Ενημέρωσης για το πρόγραμμα “Her Story” στο Πρώτο Πρόγραμμα του ΡΙΚ, στην εκπομπή «Κάτι για τον Δρόμο», με την Δήμητρα Γεωργίου.

